

***Специјални извјештај
о стању у просторијама за задржавање
у појединим полицијским управама
у Босни и Херцеговини***

Бања Лука, март 2019. године

***Специјални извјештај о стању у
просторијама за задржавање у
појединим полицијским управама у
Босни и Херцеговини***

Бања Лука, март 2019

Аутори Извјештаја

Омбудсмени:

- Нивес Јукић
- Проф. др Љубинко Митровић
- Др Јасминка Џумхур

Радна група:

- Проф. др Љубинко Митровић, координатор Радне групе
- Дејана Козомара, стручна савјетница у Одјелу за праћење остваривања права особа лишених слободе
- Ламија Сивић Хоџић, стручна савјетница у Одјелу за праћење остваривања права дјеце
- Фатима Рачић, стручна сарадница у Одјелу за праћење остваривања грађанских и политичких права
- Мирослав Миловук, стручни сарадник у Одјелу за праћење остваривања грађанских и политичких права
- Горица Илић, сарадница на Пројекту јачања капацитета Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у циљу имплементације мандата Превентивног механизма у Босни и Херцеговини
- Фатима Аганбеговић Фифић, сарадница на Пројекту јачања капацитета Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у циљу имплементације мандата Превентивног механизма у Босни и Херцеговини
- Наташа Лазовић, сарадница на Пројекту јачања капацитета Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у циљу имплементације мандата Превентивног механизма у Босни и Херцеговини

Техничка подршка:

- Драган Перић, шеф Одјела за информацијске технологије

САДРЖАЈ

I УВОД.....	5
II МЕТОДОЛОГИЈА	7
III ПРАВНИ ОКВИР	8
3.1. Међународни стандарди	8
3.1.1. Универзална декларација о људским правима	8
3.1.2. Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.....	8
3.1.4. Европска конвенција о људским правима и основним слободама	9
3.1.5. Европска затворска правила	9
3.1.6. Конвенција о заштити појединаца при аутоматској обради личних података	10
3.2. Законодавство Босне и Херцеговине.....	10
3.2.1. Уставно одређење	10
3.2.2. Законодавно одређење.....	11
IV ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ	16
4.1. Министарство унутрашњих послова Републике Српске	16
4.1.1. Полицијска управа Бања Лука	17
4.1.2. Полицијска управа Приједор	20
4.1.3. Полицијска управа Добој	22
4.1.4. Полицијска управа Бијељина.....	25
4.2. Министарство унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине.....	27
4.2.1. II полицијска управа Сарајево	29
4.2.2. Полицијска управа Травник.....	31
4.2.3. Полицијска управа Тузла	33
4.2.4. Полицијска управа Зеница	35
4.2.5. Полицијска управа Мостар	38
4.3. Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.....	40
V ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	43
VI ГЕНЕРАЛНЕ ПРЕПОРУКЕ ОМБУДСМЕНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.....	45
Анекс I – Распоред обављених посјета и састанака	46
Анекс II – Организациона шема Министарства унутрашњих послова Републике Српске.....	48
Анекс III – Организациона шема Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине .	49
Анекс IV – Организациона шема Управе полиције Зеничко-добојског кантона.....	50
Анекс V – Организациона шема Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона.....	51
Анекс VI – Организациона шема полицијских управа Кантона Сарајево.....	52
Анекс VII – Организациона шема Министарства унутрашњих послова Тузланског кантона.....	52
Анекс VIII – Организациона шема полицијских управа Средњобосанског кантона .	52

I УВОД

Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине је независна институција, успостављена у циљу промовисања добре управе и владавине права и слободе физичких и правних лица, како је гарантовано Уставом Босне и Херцеговине и међународним споразумима који се налазе у додатку Устава. Институција омбудсмена надгледа активности институција Босне и Херцеговине, њених ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Институција поступа у оквиру устава, закона, других прописа и општих аката, као и ратификованих међународних уговора и општеприхваћених правила и стандарда међународног права¹.

Као потписница Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни и поступака Уједињених нација, Босна и Херцеговина је 2008. године ратификовала Опциони протокол уз Конвенцију (у даљњем тексту: *ОПСАТ*), чији је „непосредни циљ да успостави систем редовних посјета мјестима гдје се налазе лица лишена слободе од стране независних међународних и домаћих тијела, ради превенције тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни и поступака“².

Опциони протокол уз Конвенцију предвиђа да све државе потписнице успоставе механизме за превенцију тортуре који ће, редовним посјетама установама у којима се налазе лица лишена слободе, дјеловати превентивно у циљу побољшања њиховог третмана и услова у којима се та лица налазе. Сврха посјета је да се омогући заштита ових лица од тортуре и других сурових нељудских или понижавајућих казни и поступака.

У Босни и Херцеговини још увијек није успостављен Превентивни механизам, међутим, кроз Пројекат јачања капацитета Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, у циљу имплементације мандата превентивног механизма у Босни и Херцеговини, извршена је одговарајућа обука о мандату и функционисању превентивног механизма, те су на тај начин створени предуслови да Институција омбудсмена преузме улогу овог механизма. Пројекат се спроводи у сарадњи са омбудсменом Републике Бугарске, уз подршку Амбасаде Републике Бугарске. Такође, битно је нагласити да је у процедури измјена Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, захваљујући којој би се успоставио превентивни механизам, односно створио законски оквир за реализацију обавеза које произилазе из наведене конвенције и којима би се уредила специфичност материје која је регулисана Опционим протоколом уз Конвенцију против тортуре Уједињених нација.

Посјете мјестима на којима се налазе лица, којима је на било који начин ограничена слобода кретања, представљају ефикасан начин да се изврши превенција и сузбијање тортуре. Мјеста гдје се задржавају лица лишена слободе, због свог карактера, представљају погодна мјеста за вршење тортуре, те је редован мониторинг ових мјеста, односно јавно представљање затеченог стања, предуслов за превенцију тортуре и других појавних облика понижавајућих поступања према овим лицима.

¹Члан 1 Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине.

²Члан 1 ОПСАТ-а.

У сврху провјере и утврђивања стања, омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да изврше посјете већим полицијским управама у Босни и Херцеговини, те на основу разговора са руководством, увида у документацију, као и непосредног опажања просторија за задржавање лица, констатују затечено стање. Овом приликом извршене су посјете полицијским управама у саставу Министарства унутрашњих послова Републике Српске (Полицијска управа Бања Лука, Полицијска управа Приједор, Полицијска управа Добој и Полицијска управа Бијељина), затим Министарства унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине, те кантонална министарства унутрашњих послова (Полицијска управа Сарајево, Полицијска управа Зеница, Полицијска управа Мостар, Полицијска управа Травник и Полицијска управа Тузла) и Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Циљ посјета био је упознавање руководиоца полицијско-безбједносних агенција и осталих службених лица са мандатом превентивног механизма чије се успостављање у оквиру Институције омбудсмена очекује у наредном периоду, након стварања потребног законског оквира. Приликом посјета обављен је разговор са службеним лицима, извршен је преглед просторија у којима се смјештају лица лишена слободе, као и увид у насумичне предмете како би се утврдило да ли се лицима лишеним слободе издаје сва потребна документација, односно да ли је испоштована прописана процедура приликом лишења слободе и задржавања лица.

II МЕТОДОЛОГИЈА

Израда специјалног извјештаја је заснована на принципу мониторинга стања, што укључује анализу релевантног правног оквира и анализу стања на терену. У том смислу:

1. Анализа релевантног правног оквира обухвата анализу међународних стандарда и домаћег законодавства у овој правној области.
2. Анализа стања на терену обављена је током октобра и новембра 2018. године³ и обухватала је посјете полицијским управама/станицама у Републици Српској, Федерацији Босне и Херцеговине и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине. Посјете су конципиране на начин да је првенствено обављен разговор са руководством управе/станице и полицијским службеницима, а затим извршен увид у документацију и просторије за задржавање лица лишених слободе.

Анализа правног оквира обухватила је анализу међународних стандарда у овој области, односно: Универзалне декларације о људским правима⁴, Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака⁵ и Опционог протокола уз Конвенцију⁶, Европске конвенције о људским правима и основним слободама⁷ и Европских затворских правила⁸. У оквиру анализе домаћег законодавства, анализирани су: кривични закони, закони о јавном реду и миру, закони о прекршајима и закони о безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини, односно њеним ентитетима и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

Све посјете су биле најављене и о активностима омбудсмена Босне и Херцеговине су, поред руководиоца полицијских управа, обавијештена и надлежна министарства. Разговори су обављени на основу унапријед припремљене методологије, односно разрађених упитника.

ПРЕЛИМИНАРНИ ТЕКСТ *специјалног извјештаја о стању у просторијама за задржавање у појединим полицијским управама у Босни и Херцеговини* достављен је свим полицијским управама које су представници Институције омбудсмена посјетили, а достављени коментари су уврштени у текст извјештаја.

³Анекс 1.

⁴Усвојена посебном Резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација 10.децембра 1948. године.

⁵Одобрена и предложена за потпис, ратификацију и приступање Резолуцијом Генералне скупштине 39/46 од 10. децембра 1984. Ступила на снагу 26. јуна 1987, у складу са чланом 27 (1).

⁶Усвојен од стране Уједињених нација 2002. године, ратификован од стране Босне и Херцеговине 2009. године.

⁷Рим, 4. новембра 1950. године.

⁸Препорука број (2006) 2 Комитета министара земљама чланицама у вези са затворским правилима усвојена на Сједници одржаној 11. јануара 2006. године.

III ПРАВНИ ОКВИР

3.1. Међународни стандарди

3.1.1. Универзална декларација о људским правима

Овом декларацијом прокламује се право на физички интегритет и достојанство, кроз забрану подвргавања мучењу, окрутном или нечовјечном или понижавајућем поступању или кажњавању⁹. Декларацијом је прописано да нико не смије бити произвољно ухапшен, притворен, нити протјеран.¹⁰

3.1.2. Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака

У смислу ове конвенције, израз „тортура“ означава сваки акт којим се једном лицу намјерно наносе бол или тешке физичке или менталне патње у циљу добијања, од њега или неког трећег лица, обавјештења или признања или његовог кажњавања за дјело које је то или неко треће лице извршило или за чије извршење је осумњичено, застрашивања тог лица или вршења притиска на њега или застрашивања или вршења притиска на неко треће лице или из било којег другог разлога заснованог на било ком облику дискриминације ако тај бол или те патње наноси службено лице или било које друго лице које дјелује у службеном својству или на његов подстицај или са његовим изричитим или прећутним пристанком. Тај израз се не односи на бол или патње које су резултат искључиво законитих санкција, неодвојивих од тих санкција или које те санкције проузрокују¹¹.

Конвенција прописује да свака држава чланица предузима законске, административне, судске или друге успјешне мјере како би спријечила извршење аката тортуре на територији под својом јурисдикцијом. Такође је наведено да се као оправдање за тортуру не може наводити никаква изузетна околност, било да је ријеч о ратном стању или опасности од рата, унутрашњој политичкој нестабилности или било којем другом ванредном стању. Као оправдање за тортуру не може се наводити наредба неке претпостављене особе или органа власти.¹²

3.1.3. Опциони протокол уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни и поступака (ОПСАТ)

Циљ овог протокола је да успостави систем редовних посјета мјестима гдје се налазе лица лишена слободе од стране независних међународних и домаћих тијела, ради превенције тортуре и других сурових нељудских или понижавајућих казни и поступака. Чланом 17 овог протокола пописано је да је „свака држава чланица дужна да има, одреди или уведе, најкасније годину дана након ступања на снагу овог протокола или након његовог

⁹Члан 5 Универзалне декларације о људским правима.

¹⁰Члан 9 Универзалне декларације о људским правима.

¹¹Члан 1 Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.

¹²Члан 2 Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.

ратификације или приступања овом протоколу, један или више независних националних механизма за спречавање/превенцију тортуре на националном нивоу“.

У смислу овог протокола лишење слободе подразумијева било који облик притвора или затварања или стављања лица у јавно или приватно мјесто чувања, које то лице према одлуци судског, управног или другог органа не може својевољно напустити.

3.1.4. Европска конвенција о људским правима и основним слободама

Нико не смије бити подвргнут мучењу или нечовјечном или понижавајућем поступању или кажњавању.¹³

Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не може бити лишен слободе осим у случајевима прописаним законом¹⁴. Конвенцијом је прописано да ће свако ко је ухапшен бити одмах, и на језику који разумије, обавијештен о разлозима за његово хапшење и о свакој оптужби против њега¹⁵.

3.1.5. Европска затворска правила

Европска затворска правила односе се на лица која су притворена по налогу судског органа или лишена слободе након осуде. У принципу, лица која су притворена по налогу судског органа или лишена слободе након осуде треба да буду смјештена у затворе, тј. институције намјењене за затворенике ове двије категорије. Европска затворска правила примјењују се на особе које су у затвору због било којег другог разлога, у притвору на основи судске одлуке или су лишене слободе на основу осуђујуће пресуде, те на оне особе које су због било којег другог разлога лишене слободе било гдје другдје¹⁶.

У дијелу и ових правила, у којем су обрађена темељна начела, гарантовано је да ће се са свим особама лишеним слободе поступати поштујући њихова људска права. Ограничења за особе лишене слободе биће само она која су најмање потребна и пропорционална законској основи на темељу које су одређена. Са сваким обликом лишења слободе поступаће се на начин који ће поспјешити реинтеграцију особа лишених слободе у друштвену заједницу¹⁷. Овим правилима прописани стандарди који се односе на услове смјештаја лица лишених слободе, према којима „услови смјештаја лица лишених слободе, а нарочито просторије за спавање, морају водити рачуна о људском достојанству и, колико год је могуће, поштовати приватност и испуњавати захтјеве за одржавање здравља

¹³Члан 3 Европске конвенције о људским правима и основним слободама

¹⁴Члан 5 став 1 ЕКЉП:

„ у случају законитог лишење слободе на основу пресуде надлежног суда, у случају законитог хапшења или лишења слободе због неизвршења законите судске одлуке или ради обезбијеђења испуњења неке обавезе прописане законом, у случају законитог хапшења или лишења слободе ради привођења лица пред надлежну судску власт због оправдане сумње да је извршило кривично дијело, или када се то оправдано сматра потребним како би се предупредило извршење кривичног дијела или бјекство по његовом извршењу, у случају лишења слободе малолетног лица на основу законите одлуке у сврху васпитног надзора или законитог лишења слободе ради његовог привођења надлежном органу, у случају законитог лишења слободе да би се спријечило ширење заразних болести, као и законитог лишења слободе душевно поремећених лица, алкохоличара или уживалаца дрога или скитница, у случају законитог хапшења или лишења слободе лица да би се спријечио његов неовлашћени улазак у земљу, или лица против кога се предузимају мјере у циљу депортације или екстрадиције“.

¹⁵Члан 5 став 2 Европска комисија за људска права.

¹⁶10.1, 10.2. и 10.3. Европска затворска правила

¹⁷1 дио, Темељна начела бр.1, 2 и 6, Европска затворска правила.

и хигијене, водећи рачуна о климатским условима и нарочито о површини пода, запремини ваздуха, освијетљењу, гријајању и вентилацији¹⁸.

3.1.6. Конвенција о заштити појединаца при аутоматској обради личних података

Овом конвенцијом¹⁹ осигурава се свакој особи, без обзира на националност или бораиште, поштовање права и основних слобода, а посебно права на приватност у погледу аутоматске обраде података који се на појединца односе („заштита података“)²⁰. Према Конвенцији, лични подаци који се подвргавају аутоматској обради прибављају се и обрађују на коректан и законит начин, а похрањују се у одређене и легитимне сврхе и не користе се на начин који није у складу са легитимном сврхом²¹.

3.2. Законодавство Босне и Херцеговине

3.2.1. Уставно одређење

Устав Босне и Херцеговине²² гарантује највећи ниво уживања људских права и слобода. Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе предвиђене у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода и у њеним протоколима који се директно примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима. Између осталих, право лица да не буде подвргнуто мучењу нити нечовјечном или понижавајућем третману или казни, наведено је у каталогу права прописаних у Уставу²³.

Устав Републике Српске²⁴ гарантује да нико не смије бити подвргнут мучењу, окрутном, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању. Такође је забрањено и кажњиво свако изнуђивање признања и изјава²⁵.

Устав Федерације Босне и Херцеговине²⁶ прописује да ће Федерација осигурати примјену највишег нивоа међународно признатих права и слобода, те да за све особе на територији важи право забране мучења, окрутног или нехуманог поступања или кажњавања²⁷.

¹⁸II дио, Услови за затварање, 18.1., Ibidem.

¹⁹Конвенција о заштити појединаца при аутоматској обради личних података, Стразбур, 28. 1. 1981. године.

²⁰Члан 1Ibidem.

²¹Члан 5 Ibidem.

²²Анекс 4 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

²³Члан 3 став 2 тачка б) Устава Босне и Херцеговине.

²⁴„Службени гласник Републике Српске“, број 21/92- пречишћен текст, 28/94, 8/96, 13/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05 и 117/05.

²⁵Члан 14 Устава Републике Српске.

²⁶„Службени гласник Федерације Босне и Херцеговине“, број 21/92 – пречишћен текст 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05 и 117/05.

²⁷Члан 1 став 2 тачка ф) Устава Федерације Босне и Херцеговине.

3.2.2. Законодавно одређење

Имајући у виду сложену уставну структуру Босне и Херцеговине успостављену Дејтонским мировним споразумом, омбудсмени су приликом израде овог извјештаја анализирали сљедеће документе:

- Кривични законик Републике Српске²⁸
- Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине²⁹
- Кривични закон Брчко дистрикта Босне и Херцеговине³⁰
- Закон о прекршајима Републике Српске³¹
- Закон о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине³²
- Закон о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине³³
- Закон о кривичном поступку Републике Српске³⁴
- Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине³⁵
- Закон о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине³⁶
- Закон о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске³⁷
- Закон о унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине³⁸
- Закон о полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине³⁹
- Закон о основама сигурности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини⁴⁰
- Закон о јавном реду и миру Републике Српске⁴¹
- Закон о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине⁴²
- Закон о прекршајима против јавног реда и мира Кантона Сарајево⁴³
- Закон о јавном реду и миру Зеничко-добојског кантона⁴⁴
- Закон о прекршајима против јавног реда и мира Кантона Средишња Босна⁴⁵
- Закон о јавном реду и миру Тузланског кантона⁴⁶
- Закон о јавном реду и миру Херцеговачко-неретванског кантона⁴⁷

²⁸ „Службени гласник Републике Српске“, број 64/17.

²⁹ „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број: 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 и 76/14.

³⁰ „Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 33/13.

³¹ „Службени гласник Републике Српске“, број 63/14.

³² „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број 63/14.

³³ „Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број: 24/07 и 29/16.

³⁴ „Службени гласник Републике Српске“ број: 53/12, 91/17 и 66/18.

³⁵ „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 09/09, 12/10, 08/13 и 59/14.

³⁶ „Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 34/13- пречишћен текст и 27/14.

³⁷ „Службени гласник Републике Српске“, број: 57/16 и 110/16.

³⁸ „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, бр. 49/05 и 81/14.

³⁹ „Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, бр. 31/09, 60/10 и 31/11.

⁴⁰ „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13 и 8/17.

⁴¹ „Службени гласник Републике Српске“, број: 11/15.

⁴² „Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број: 32/09 и 14/10.

⁴³ „Службене новине Кантона Сарајево“, број: 18/07 и 7/08.

⁴⁴ „Службене новине Зеничко-добојског кантона“, број: 8/00, 15/03, 11/0 и 8/08.

⁴⁵ На сједници одржаној 9. фебруара 2010. године, Скупштина Средњобосанског кантона донијела је Закон о прекршајима против јавног реда и мира Кантона Средишња Босна, акт број 01-02-77/2010.

⁴⁶ „Службене новине Тузланског Кантона“, број: 11/01, 11/07 и 14/11.

⁴⁷ „Службене новине Херцеговачко-неретванског кантона“, број: 2/05.

Законом о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске, Законом о унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине и Законом о полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописани су: полицијски послови, поступање полицијских службеника према особама лишеним слободе, основи лишења слободе као и начин ограничавања слободе кретања лица на одређеном простору или у одређеном објекту. Наведеним законима, полицијским службеницима прописана су полицијска овлашћења ради спречавања кривичних дијела, прекршаја, одржавања јавног реда и мира, контроле безбједности саобраћаја, обезбјеђења јавних скупова, обезбјеђења лица и имовине⁴⁸.

Да би се неко лице лишило слободе потребно је да се кумулативно испуне два услова. Први, ако постоје основане сумње да је то лице учинило кривично дјело или прекршај. Други, ако постоји било који законски основ/разлог за одређивање мјере притвора⁴⁹.

Када се особа лиши слободе, тзв. полицијски притвор/задржавање, може трајати највише 24 часа, у којем се року особа лишена слободе мора предати надлежном тужиоцу. Полицијски притвор односно задржавање лица лишених слободе углавном се проводи на основу одредаба закона опрeкршајима⁵⁰ који прекршај дефинишу као противправно дјело које представља кршење прописа јавног поретка или других друштвених вриједности које нису заштићене кривичним законима и другим законима у којима су прописана кривична дјела, као и кршење других прописа којима су одређена обиљежја прекршаја и за које су прописанe санкције⁵¹.

Према подацима добијеним увидом у евиденције о лицима лишеним слободе омбудсмени Босне и Херцеговине констатују да се мјера задржавања углавном одређује за прекршаје прописане одредбама Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини и Закона о јавном реду и миру. Свако лишење слободе може бити одређено само ако се иста сврха не може остварити другом мјером, мора бити разумно и у складу са природом почињеног прекршаја, а мора се водити рачуна о старости и другим личним својствима те особе тако да дужина трајања лишења слободе одговара околностима. У случају да је лице лишено слободе и задржано, има право на контактирање само једног лица, приступ хитној медицинској помоћи, уколико је то потребно, и да буде обавијештен о максималном броју часова или дана које као окривљено/задржано лице може да проведе на задржавању прије извођења на суд. У случају да лице буде лишено слободе и задржано због учињеног прекршаја одмах ће му се уручити Документ о правима окривљених и задржаних лица⁵². Овлаштени полицијски службеник или друга службена лица, која су овлаштена посебним законом, могу лице затечено у вршењу прекршаја задржавањем

⁴⁸Члан 29 Закона о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске, Члан 36 Закона о унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине, Члан 62 Закона о полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁴⁹Члан 204 став 1 Закона о кривичном поступку Републике Српске, Члан 153 став 1 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, Члан 139 став 1 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁵⁰Закон о прекршајима Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске“, 63/14; 36/15 – Одлука Уставног суда; 110/16 и 100/17; Закон о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине, „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број 63/14; Закон о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, „Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број: 24/07 и 29/16.

⁵¹Члан 2 Закона о прекршајима Републике Српске, члан 2 Закона о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине и члан 3 Закона о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁵²Чланови 9 и 10 Закона о прекршајима Републике Српске, члан 4 Закона о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине и члан 7 Закона о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

лишити слободу. Ако се лице затечено у вршењу прекршаја и лишено слободу не може одмах привести у суд, овлаштени полицијски службеник може починиоца прекршаја задржати најдуже 12 часова⁵³. По истеку времена задржавања, особа мора бити предата надлежном тужилаштву, суду или другом надлежном органу или се пустити на слободу.

Притвор се може одредити само под условима прописаним у законима о кривичном поступку и само ако се иста сврха не може остварити другом мјером⁵⁴. Уколико се упути приједлог за одређивање притвора према суду, надлежни суд у року од 24 часа одлучује о приједлогу за притвор. Лице може бити лишено слободу ако постоји основана сумња да је починило кривично дјело, а мјера притвора се против тог лица може одредити:

- а) ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства;
- б) ако постоји основана бојазан да ће уништити, сакрити, измијенити или фалсификовати доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите околности указују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче;
- в) ако нарочите околности оправдавају бојазан да ће поновити кривично дјело или да ће довршити покушано кривично дјело или да ће учинити кривично дјело којим пријети, а за та кривична дјела може се изрећи казна затвора од три године или тежа казна и
- г) у ванредним околностима, ако је ријеч о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора од 10 година или тежа казна, а које је посебно тешко с обзиром на начин извршења или посљедице кривичног дјела, ако би пуштање на слободу резултирало стварном пријетњом нарушавања јавног реда⁵⁵.

Дакле, без судске одлуке особа у притвору може бити задржана највише 24 часа, након којих мора бити донесена одлука којом се према особи лишеној слободу одређује мјера притвора или се особа пушта на слободу. Уколико судија не прихвати приједлог одређивања притвора, тужилац може уложити жалбу на рјешење.⁵⁶

Сви су пред законом једнаки и имају право без икакве разлике на подједнаку заштиту. Закони о кривичном поступку Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописују да се особа лишена слободу мора, на матерњем језику или језику који разумије, одмах обавијестити о разлозима лишења слободу и истовремено прије првог испитивања поучити да није дужна да да исказ.⁵⁷ Особа лишена слободу има право узети браниоца којег може сама изабрати, а уколико због свог имовног стања не може сносити трошкове одбране поставиће се бранилац по

⁵³Члан 170 став 3 Закона о прекршајима Републике Српске, члан 17 став 1 Закона о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине и члан 8 став 1 Закона о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁵⁴Члан 196 став 1 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 145 став 1 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 131 став 1 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁵⁵Члан 197 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 146 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, члан 132 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁵⁶Члан 204 став 7 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 153 став 7 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, члан 139 став 7 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁵⁷Члан 5 став 1 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 5 став 1 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, члан 5 став 1 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

службеној дужности на њен захтјев⁵⁸. Особа лишена слободe/притвореник има право слободне и неометане комуникације са браниоцем. Притвореник не може користити мобилни телефон, али има право, у складу са кућним редом, а под надзором управе притвора, о свом трошку обављати телефонске разговоре⁵⁹.

Претресање особе обавља особа истог пола, а притвор се извршава на начин да се не вријеђа особа и достојанство притвореника⁶⁰. Овлаштене службене особе при извршавању притвора могу употријебити принудна средства само у случајевима одређеним законом⁶¹. Притвореници се смјештају у просторије одговарајуће величине које удовољавају потребним здравственим условима. У исту просторију не смију бити смјештене особе различитог пола. У правилу, притвореници се неће смјестити у исту просторију са особама које издржавају казну затвора. Притвореник се неће смјестити у исту просторију с особама које би на њега могле штетно дјеловати или са особама с којима би дружење могло штетно утицати на вођење поступка.⁶² Такође, малољетник издржава притвор одвојено од пунољетних особа⁶³. Приликом пријема у притвор од притвореника ће се одузети предмети у вези са кривичним дјелом, а остали предмети које притвореник не смије имати у притвору према његовој ће се упутити чувати или предати особи коју одреди притвореник⁶⁴. О сваком покретању поступка према малољетнику обавјештава се надлежни орган старатељства⁶⁵. Притвореници имају право на осмосатни непрекидни одмор у времену од 24 часа. Дозвољено је да посједују предмете за личну употребу, хигијенске потрепштине, те друге предмете у количини и величини која не омета боравак у просторији и не ремети кућни ред⁶⁶. Права и слободe притвореника могу бити ограничене само у мјери потребној да се оствари сврха ради које је одређен притвор, спријечи бјекство притвореника, спријечи извршење кривичног дјела и отклони опасност по живот и здравље људи⁶⁷. Управа установе прикупља, обрађује и похрањује податке о притвореницима који се односе на идентитет притвореника и њихово психофизичко стање, трајање продужења и укидања притвора, рад и понашање притвореника, изречене

⁵⁸Члан 5 став 2 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 5 став 2 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, члан 5 став 2 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁵⁹Члан 209 ставови 4 и 5 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 158 ставови 4 и 5 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 144 ставови 4 и 5 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁶⁰Члан 116 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 66 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 52 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁶¹Члан 206 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 155 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 141 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁶²Члан 207 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 156 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 142 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁶³Члан 380 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине.

⁶⁴Члан 208 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 157 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 143 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁶⁵Члан 368 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине

⁶⁶Члан 208 ставови 1 и 2 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 157 ставови 1 и 2 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 143 ставови 1 и 2 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁶⁷Члан 206 став 2 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 155 став 2 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 141 став 2 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

дисциплинске мјере и сл⁶⁸. Евиденције о питвореницима воде надлежна министарства, односно Министарство унутрашњих послова Републике Српске и Федерално министарство правде, док у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине евиденцију о притвореницима води Основни суд.

Обезбјеђење просторија за задржавање лица лишених слободе врши се непосредним надзором од стране полицијских службеника и успостављањем система видео-надзора⁶⁹. Омбудсмени Босне и Херцеговине, у контексту наведеног, желе указати да у Босни и Херцеговини није успостављен законодавни оквир о примјени видео-надзора. Неопходно је истаћи могућност колизије успостављања и функционисања видео-надзора са принципима заштите права на приватност и заштите личних података, те у том контексту истичу да је неопходно донијети посебне прописе о видео-надзору или у постојећи Закон о заштити личних података интегрисати одредбе којима се детаљно регулише примјена система видео-надзора у просторијама за задржавање лица лишених слободе у институцијама за спровођење закона.

Омбудсмени Босне и Херцеговине су свјесни чињенице да се систем видео-надзора, у просторијама за задржавање лица лишених слободе, у институцијама за спровођење закона примјењује само у сврху превенције и откривања непожељних понашања, али истовремено указују на обавезу поштивања права на приватност⁷⁰.

⁶⁸Члан 206 став 3 Закона о кривичном поступку Републике Српске, члан 155 став 3 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине и члан 141 став 3 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

⁶⁹Европска затворска правила, II дио, Упућивање и смјештај, Члан 18.10: „Смјештај свих затвореника биће у условима, а најмање ограничавајућег степена осигурања у складу са ризиком од бијекства затвореника, њиховог самоповријеђивања, односно повријеђивања других затвореника“.

⁷⁰Европска затворска правила, II дио, Упућивање и смјештај, 18.1: „Смјештај затвореника, а посебно њихов смјештај у спаваонице, поштоваће људско достојанство и, у највећој могућој мјери, приватност“.

IV ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ

У овом поглављу Извјештаја обрађени су институционални механизми надлежни за провођење тзв. унутрашњих или полицијских послова, односно послова чијим се обављањем остварује заштита сигурности грађана и имовине, као и други послови којима се остварују људска права и слободе.

4.1. Министарство унутрашњих послова Републике Српске

Министарство унутрашњих послова Републике Српске једно је од министарстава Владе Републике Српске које се бави унутрашњим пословима Републике Српске. Министарство обавља послове државне управе који се односе на заштиту од угрожавања Уставом утврђеног правног поретка и угрожавања сигурности Републике Српске, као и заштиту живота и личне сигурности грађана⁷¹.

За обављање полицијских, унутрашњих и других послова успостављене су основне и унутрашње јединице. Основна организациона јединица која функционише изван сједишта Министарства је Полицијска управа, док су *Законом о полицији и унутрашњим пословима*⁷², као унутрашње организационе јединице које функционишу изван сједишта Министарства, успостављене: сектор, полицијска станица, одјељење, јединица, оперативно дежурство, одсјек, група, тим и станично одјељење полиције. У оквиру Министарства унутрашњих послова Републике Српске функционише 10 полицијских управа, и то: Бања Лука, Добој, Бијељина, Источно Срајево, Требиње, Приједор, Зворник, Градишка, Мркоњић Град и Фоча.

У циљу утврђивања стања на терену, као и упознавања службених лица са мандатом Превентивног механизма, представници Институције омбудсмена извршили су посјете сљедећим полицијским управама, у оквиру овог Министарства: Бања Лука, Добој, Бијељина и Приједор. Током посјете, представници Институције омбудсмена посебно су обратили пажњу и на материјалне услове у просторијама за задржавање особа лишених слободе у полицијским станицама које се налазе у саставу горе наведених полицијских управа.

На нивоу Министарства унутрашњих послова Републике Српске постоји *електронска евиденција лица лишених слободе* која омогућава службеницима из различитих полицијских станица са подручја Републике Српске да, уз кориштење сопственог налога, изврше увид у евиденције различитих полицијских станица. На овај начин обједињени су сви предмети лица лишених слободе на подручју Републике Српске. Одредба члана 141 Закона о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске прописује да Министарство унутрашњих послова Републике Српске води *електронску евиденцију лица лишених слободе*, по било ком основу. У складу са законским прописом министар унутрашњих послова Републике Српске донио је Упутство о поступању са лицима лишеним слободе којим је дефинисано, да се „Упуством прописује начин прихвата лица лишених слободе у просторије организационе јединице Министарства унутрашњих послова Републике Српске, вођење евиденције о лицима лишених слободе, документација која се односи на службену радњу лишења слободе, смјештај и хигијенски услови,

⁷¹Члан 2 Закона о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске.

⁷²Члан 10 став 2 Закона о полицији и унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине.

правила понашања лица лишених слободе, те поступак и понашање полицијског службеника у односу на лице лишено слободе“. Члан 9 овог упуства прописује да се евиденција води у електронском облику и обухвата сљедеће податке: о лицу, о лишењу слободе, о преузимању лица лишеног слободе од стране другог органа, о преузимању лица лишеног слободе ради криминалистичке обраде од стране полицијских службеника унутар организационе јединице која је извршила лишење слободе, о комуникацији са надлежним судом и тужилаштвом и податке о начину транспорта – довођења или спровођења лица лишеног слободе. Такође, овим подзаконским актом је предвиђено да надзор и контролу података који се уносе у евиденцију и потврда које се издају у складу са овим упуством врши руководилац организационе јединице која је извршила лишење слободе. У вези са тим, руководиоци организационих јединица који имају приступ овим подацима одговарају за заштиту личних података лица лишених слободе.

Узимајући у обзир све наведене податке које ова евиденција садржи омбудсмени и у овом извјештају указују да надлежни орган, конкретно руководиоци који имају приступ личним подацима грађана, приликом похрањивања и обраде истих морају водити рачуна о заштити личних података поштујући међународне⁷³ и домаће⁷⁴ прописе из ове области. Недостатак евиденције састоји се у томе што није усклађена са одредбама Кривичног законика Републике Српске од 2017. године, те се чланови/параграфи за поједина кривична дјела у евиденцији не подударају са члановима кривичних дјела која су извршена.

Након достављања радне верзије овог извјештаја на увид Министарство унутрашњих послова Републике Српске у акту⁷⁵ наводи сљедеће:

„Након анализе Специјалног извјештаја, сагласни смо са утврђеним стањем на терену и датим препорукама.

Министарство унутрашњих послова Републике Српске ће у наредном периоду настојати да предузме конкретне мјере за адекватно опремање, као и обезбјеђење нових просторија у којим бораве лица лишена слободе.

Узимајући у обзир да наведено изискује знатна финансијска средства, Министарство ће у складу са годишњим буџетом, те уз евентуалну подршку међународних партнера предузети све активности за адекватно опремање и обезбјеђење нових просторија у којима бораве лица лишена слободе“.

4.1.1. Полицијска управа Бања Лука

Полицијска управа Бања Лука обухвата 12 полицијских станица, и то: Полицијска станица Центар, Полицијска станица Лазарево, Полицијска станица Обилићево, Полицијска станица Лауш, Полицијска станица Поткозарје, Полицијска станица Интервенције, Полицијска станица БС Бања Лука, Полицијска станица Лакташи, Полицијска станица Прњавор, Полицијска станица Кнежево, Полицијска станица Челинац и Полицијска станица Котор Варош.

⁷³Конвенција за заштиту појединаца при аутоматској обради личних података.

⁷⁴Закон о заштити личних података у Босни и Херцеговини („Службени гласник у Босни и Херцеговини”, број: 49/06 и 76/11).

⁷⁵Акт Министарства унутрашњих послова Републике Српске, број: С/М -2-052-2578/18 од 1. 3. 2019. године.

Полицијска станица Центар

Посјета Полицијској станици Центар у оквиру Полицијске управе Бања Лука обављена је дана 22. 10. 2018. године.

Разговор са представницима Управе

У разговору са службеним лицем, односно командиром Полицијске станице⁷⁶ указано је на разлог посјете, као и циљеве који се истом желе постићи. Командир је укратко представио Полицијску станицу и указао на основне потешкоће у функционисању ове станице. Током разговора истакнуто је да према Правилнику о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Министарства унутрашњих послова Републике Српске тренутно имају непопуњена мјеста за 24 полицијска службеника, с тим да у наредном периоду очекују ангажовање нових двадесетак младих полицајаца. Такође је истакнуто да у просторијама за задржавање лица лишених слободе не постоји адекватан видео-надзор. Приликом обављеног разговора констатовано је да је у току 2018. године регистрован случај самоубиства у просторијама за задржавање, када је лице лишено слободе, уз помоћ плахте, извршило самоубиство вјешањем.

Представници Полицијске станице Центар истакли су да имају веома добру сарадњу са надлежним тужилаштвом и центром за социјални рад.

Просторни ресурси

Капацитет просторија за задржавање Полицијске станице Центар обухвата три просторије са по два кревета, с тим да се у наведене просторије смјештају и лица других полицијских станица које припадају Полицијској управи Бања Лука. Омбудсмени уочавају да постојећи капацитети ове полицијске управе, у погледу броја просторија за задржавање, не задовољавају потребе, те се из тог разлога намеће питање да ли се у конкретним ситуацијама, када је већи број лица лишених слободе, може обезбиједити да одвојено буду смјештени мушкарци, жене и малолетници у ситуацијама када су истовремено приведени, а како нам је то потврђено у разговору.

Приликом обиласка просторија за задржавање уочено је да се у просторијама налазе жељезни кревети на спрат. Плахта на креветима је била чиста, а ћебад уредно сложена. Просторије имају прозоре и омогућен је доток природне свјетлости. Прозори се не отварају, али постоји одговарајући вентилациони систем. Приликом боравка у просторијама није запажен неугодан мирис. Све три просторије садрже мокри чвор и лавабо (само хладна вода), те сапун, тоалет-папир и убрус. Подови су у добром стању, прекривени плочицама које су уредно очишћене. Зидови су на појединим мјестима ишарани. Цјелокупна хигијена у просторијама оцијењена је као добра. Гријање је подно, с тим да се користи и систем загријавања ваздуха. Просторије за задржавање су покривене видео-надзором (видео-надзор не покрива мокри чвор), који омогућава и аудио-снимање, у смислу позива дежурног полицајца путем тастера. Истакнуто је да видео-надзор није адекватан с обзиром да је позиција камере таква да покрива само мањи дио просторије.

Надзор над лицима лишеним слободе, уз постојећи видео-надзор, врши се и непосредним опажањем на сваких 15 минута. С обзиром на то да постоји аудио-снимање у просторијама, задржана лица у сваком тренутку могу позвати дежурног службеника.

⁷⁶Командир Полицијске станице Центар Бања Лука Јован Стојчић.

У тренутку посјете није било задржаних лица.

Укупан број задржаних лица 172	Женских лица	51
	Мушких лица	112
	Малољетних лица	6
	Страних држављана	3

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 30. 9. 2018. године

Исхрана

Задржана лица оброк добијају након што истекне осам часова од тренутка лишења слободе. Наведено је да се поштују захтјеви лица уколико неко захтијева специјалан режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру Полицијске станице не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободе. Најчешће храну доноси неко од чланова породице или друго лице које лице лишено слободе обавијести о лишењу слободе. У ситуацији када лице лишено слободе то не жели, а нема материјалних средстава, оброк му се обезбјеђује на трошак Министарства унутрашњих послова Републике Српске.

Права лица лишених слободе

Када су у питању права лица лишених слободе, увидом у насумично одабране предмете утврђено је да су приликом лишења слободе лица упозната са правима. Наиме, у складу са Упутством о поступању са лицима лишеним слободе⁷⁷, лица су упозната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање члана уже породице, пријатеља и осталих. Такође, када су у питању малољетници лишени слободе, наведено је да се о чињеници лишења обавјештавају родитељи и надлежни центар за социјални рад. Полицијски службеник који је извршио лишење слободе, лицу лишеном слободе на лицу мјеста саопштава разлоге лишења слободе и упознаје га са његовим правима. Након тога у службеним просторијама попуњава обрасце, потврде и записнике, а са овим радњама дужан је да упозна лице лишено слободе које има право увида у документацију, што доказује својим потписом. Осим тога, лице лишено слободе добија и по примјерак свих потврда које се односе на његово лишење слободе.

Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање истакнуто је да се води рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малољетна и пунољетна лица. Увидом у предмете запажено је да су лицима лишеним слободе издате одговарајуће потврде које су и потписане од стране лица лишених слободе (Потврда о лишењу слободе, Образац права лица лишеног слободе, Потврда о прихвату лица лишеног слободе, Потврда о предаји лица лишеног слободе, Записник о прегледу лица, Записник о претресњу лица, Потврда о привременом одузимању предмета, Потврда о предаји привремено одузетих предмета, Потврда о отпусту лица и Потврда о враћању привремено одузетих предмета). У полицијској станици Центар запослене су особе оба пола тако да

⁷⁷Упутство о поступању са лицима лишеним слободе донијело је Министарство унутрашњих послова Републике Српске дана 22. 6. 2018. године. Овим упутством прописан је начин прихвата лица лишених слободе у просторије организационе јединице Министарства унутрашњих послова Републике Српске, вођење евиденције о лицима лишеним слободе, документација која се односи на службену радњу лишења слободе, смјештај и хигијенски услови, правила понашања лица лишених слободе, поступак и понашање полицијских службеника у односу на лице лишено слободе.

претресе врши полицијски службеник оног пола којег је и лице које се претреса. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети се чувају у ормарићу за личне ствари, а драгоцености у посебном сефу. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање и оно тада потписом потврђује да их је примило. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли повриједити себе или друге (каиш, пертле, кравата, огледало, маказе и сл.).

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције уредно воде, односно да предмети садрже све прописане потврде и записнике.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Полицијској управи Бања Лука, Полицијској станици Центар:

- Да у постојећим просторијама за задржавање успоставе видео-надзор који ће омогућити надзор над лицима лишеним слободе у сврху превенције бијега и њиховог самоповређивања, а уједно омогућити и поштовање људског достојанства, и у највећој могућој мјери приватност лица лишених слободе.
- Да подуму неопходне активности у циљу обезбјеђења додатних смјештајних капацитета за лица лишена слободе.

4.1.2. Полицијска управа Приједор

Полицијска управа Приједор обухвата 10 полицијских станица, и то: Полицијска станица Приједор 1, Полицијска станица Приједор 2, Полицијска станица Козарац, Полицијска станица Омарска, Полицијска станица за безбједност саобраћаја Приједор, Полицијска станица Козарска Дубица, Полицијска станица Костајница, Полицијска станица Нови Град, Полицијска станица Крупа на Уни и Полицијска станица Оштра Лука.

Полицијска станица Приједор 1

Посјета Полицијској станици Приједор 1 обављена је дана 22. 10. 2018. године.

Разговор са представницима Управе

Представници Институције омбудсмена су у разговору са командиром Полицијске станице⁷⁸ упознати са проблемима са којима се Полицијска станица суочава у раду. Наиме, истакнуто је да капацитети за смјештај лица лишених слободе којима располаже ова полицијска управа нису довољни, с обзиром на чињеницу да пет полицијских станица са подручја Града Приједора користе исте просторије за задржавање. Такође, наведено је да не постоји видео-надзор, што додатно отежава рад полицијским службеницима.

Представници Управе истакли су да постоји врло добра сарадња са тужилаштвом, судом и центром за социјални рад. Када је у питању број запослених лица наведено је да исти није усклађен са прописаном систематизацијом радних мјеста, односно да недостаје десетак полицијских службеника.

⁷⁸Приликом посјете дана 22. 10. 2018. године разговор је обављен са командиром Полицијске станице Приједор 1 Гораном Лазићем.

Просторни ресурси

Полицијска станица Приједор 1 располаже са двије просторије за задржавање лица, у којима се могу смјестити по два лица. Наведене просторије, осим Полицијске станице Приједор 1, користе и друге полицијске станице које су у саставу Полицијске управе Приједор.

Просторије за задржавање смјештене су у помоћној згради, изван објекта у којем је смјештена Полицијска станица. Подови су прекривени плочицама које су у добром стању. Зидови су окречени, с тим да су на истим уочљива удубљења и натписи које су направила лица лишена слободе. Свака просторија за задржавање има прозоре који се отварају са спољашње стране. Прозори су осигурани металним рупичастим плочама, тако да је доток природне свјетлости онемогућен, а због чега је и доток свјежег ваздуха веома слаб и недовољан. Просторије садрже санитарни чвор и лавабо (само хладна вода) који су уредно очишћени и у добром стању, али без тоалет-папира, сапуна, односно основног хигијенског пакета. Кревети су жељезни, фиксирани за под, са чистом постељином и ћебади. Гријање у просторијама је централно. Укупна оцјена хигијене просторија је на задовољавајућем нивоу, нема неугодних мириса, а истакнуто је и да се просторије чисте два пута дневно.

Просторије нису покривене видео-надзором. Надзор над лицима лишеним слободе врши се непосредним опажањем на сваких 15 минута. У просторијама нема тастера за позивање дежурног полицајца што отежава могућност лицу лишеном слободе да ступи у контакт са дежурним службеником, посебно имајући у виду чињеницу да су просторије за задржавање смјештене у помоћној згради.

У тренутку посјете у просторијама за задржавање нису затечена лица лишена слободе.

Укупан број задржаних лица 118	Женских лица	3
	Мушких лица	112
	Малољетних лица	1
	Страних држављана	3

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 30. 9. 2018. године

Исхрана

Задржана лица оброк добијају након протекла временског рока од осам часова од тренутка лишења слободе. Приликом обезбјеђивања obroка, како је речено, поштују се захтјеви лица који се односе на специјалан режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру Полицијске станице не постоји просторија за припремање хране, те се храна купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

Увидом у насумичне предмете утврђено је да су лица лишена слободе уредно обавијештена о правима, те да су им издате све одговарајуће потврде у складу са важећим прописима. У складу са Упутством о поступању са лицима лишеним слободе⁷⁹, лица су

⁷⁹Упутство о поступању са лицима лишеним слободе донијело је Министарство унутрашњих послова Републике Српске дана 22. 6. 2018. године. Овим упутством прописан је начин прихвата лица лишених слободе у просторије организационе јединице Министарства унутрашњих послова Републике Српске, вођење евиденције о лицима лишеним слободе, документација која се односи на службену радњу лишења слободе, смјештај и хигијенски услови, правила понашања лица лишених слободе, поступак и понашање полицијских службеника у односу на лице лишено слободе.

узната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање члана уже породице, пријатеља и осталих. Такође, када су у питању малолетници лишени слободе, наведено је да се о чињеници лишења обавјештавају родитељи и надлежни центар за социјални рад.

Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање истакнуто је да се води рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малолетна и пунолетна лица. Полицијска станица Приједор 1 међу запосленима има лица оба пола, тако да се обавезно води рачуна о овој чињеници када се врши претрес лица. Такође је истакнуто да постоји добра сарадња међу полицијским станицама Полицијске управе Приједор, те да, уколико се деси ситуација да у тренутку лишења слободе лица женског пола, Полицијска станица Приједор 1 нема дежурног службеника женског пола, ангажује се службеница из друге полицијске станице у склопу ове полицијске управе. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање и оно тада потписом потврђује да их је примило. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли повриједити себе или друге (каиш, пертле, кравата, огледало, маказе и сл.). Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције уредно воде, односно да предмети садрже све прописане потврде и записнике.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Полицијској управи Приједор, Полицијској станици Приједор 1:

- Да изврше адаптацију просторија за задржавање на начин да се омогући доток свјежег ваздуха и природне свјетлости.
- Да у постојећим просторијама за задржавање успоставе видео-надзор који ће омогућити надзор над лицима лишеним слободе, у сврху превенције бијега и њиховог самоповређивања, а уједно омогућити и поштовање људског достојанства, и у највећој могућој мјери приватност лица лишених слободе.
- Да у просторијама за задржавање инсталирају тастер за позивање службеног лица.
- Да подузму неопходне активности у циљу обезбјеђења додатних смјештајних капацитета за лица лишена слободе.

4.1.3. Полицијска управа Добој

Полицијска управа обухвата девет полицијских станица, и то: Полицијска станица Добој 1, Полицијска станица Добој 2, Полицијска станица за безбједност саобраћаја Добој, Полицијска станица Теслић, Полицијска станица Дервента, Полицијска станица Модрича, Полицијска станица Петрово, Полицијска станица Брод и Полицијска станица Станари.

Полицијска станица Добој 1

Посјета Полицијској станици Добој 1 обављена је дана 23. 10. 2018. године.

Разговор са представницима Управе

У разговору са службеним лицем, односно командиром Полицијске станице⁸⁰, указано је на разлог посјете, као и циљеве који се истом желе постићи. Командир Полицијске станице је укратко представио Полицијску станицу и указао на основне проблеме са којима се Полицијска станица суочава у раду. Наведено је да тренутна попуњеност радних мјеста није задовољавајућа, што представља отежавајућу околност у раду, али да у наредном периоду очекују ангажовање нових пет младих полицијских службеника.

Представници Полицијске станице Добој 1 истакли су да имају веома добру сарадњу са надлежним тужилаштвом и центром за социјални рад.

Надаље, наглашено је да четири организационе јединице у оквиру Полицијске управе Добој користе исте просторије за задржавање. Такође, истакнуто је да се гради нови објект у оквиру којег ће се налазити и просторије за задржавање, а које ће бити изграђене у складу са европским стандардима⁸¹. Наведено је да се објект гради захваљујући средствима UNDP-а Босне и Херцеговине. Прелазак у нове просторије очекује се крајем текуће или почетком наредне године.

Просторни ресурси

Полицијска станица Добој 1 располаже са двије просторије за задржавање лица лишених слободе. У једној од просторија се налази кревет, док је друга опремљена дрвеним клупама и служи за смјештај лица која се задржавају краћи временски период.

Хигијенски услови у обје просторије су добри, санитарни чворови су уредни и чисти, нема неугодних мириса. Постоји лавабо са хладном водом и у обје просторије се налазе сапун, тоалет-папир, убрус, пластичне чаше и тањири. Зидови су окречени и чисти, на поду су плочице које су у добром стању. Гријање у просторијама је подно. Освјетљење је вјештачко, постоје прозори, али је доток природне свјетлости и свјежег ваздуха недовољан, с обзиром на то да су прозори обезбијеђени металним рупичастим плочама. У просторији у којој се налази жељезни кревет, констатовано је да је фиксиран за под, да је горњи дио тапациран, те је опремљен са два ћебета. Просторија са креветом адаптирана је после поплава 2014. године, када су просторије у приземљу претрпјеле штету.

Просторије су покривене видео-надзором без аудио-снимања, који не покрива санитарни чвор.

Надзор над лицима лишеним слободе врши се и непосредним опажањем на сваких 15 минута. У просторијама је раније постојао тастер за позивање дежурног службеног лица, међутим исти, након штете проузроковане поплавама, више није у функцији. Просторије за задржавање су смјештене у објекту који се налази поред објекта Полицијске станице Добој 1.

⁸⁰Приликом посјете дана 23. 10. 2018. године разговор је обављен са командиром Полицијске станице Добој 1 Љубишом Ђукановићем.

⁸¹Стандарди Европског комитета за спречавање мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања (Стандарди CPT-а)

У тренутку посјете у просторијама за задржавање нису затечена лица лишена слободе.

Укупан број задржаних лица 64	Женских лица	3
	Мушких лица	61
	Малољетних лица	0
	Страних држављана	0

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 30. 9. 2018. године

Исхрана

Задржана лица оброк добијају након протекла временског рока од осам часова од тренутка лишења слободе. Када је у питању количина и врста хране, како управа наводи, поштују се захтјеви лица, посебно уколико лице захтјева специјалан режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. Храна се не припрема у просторијама Полицијске станице, већ се купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

На основу увида у насумично одабране предмете из *евиденције лица лишених слободе* у Полицијској станици Добој 1 утврђено је да су лица лишена слободе уредно обавијештена о правима, те да су им издате све одговарајуће потврде у складу са важећим прописима. У складу са Упутством лица су упозната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање члана уже породице, пријатеља и осталих. Такође, када су у питању малољетници лишени слободе, наведено је да се о чињеници лишења обавјештавају родитељи и надлежни центар за социјални рад.

Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање истакнуто је да се води рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малољетна и пунољетна лица, а претрес врше овлаштена службена лица истог пола као и лице које се претреса. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање, које потписом потврђује да их је примило. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли повриједити себе или друге (каиш, пертле, кравата, огледало, маказе и сл.). Одузети предмети се чувају у каси код шефа смјене.

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције уредно воде, односно да предмети садрже све прописане потврде и записнике.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Полицијској управи Добој, Полицијској станици Добој 1:

- Да приликом стављања у функцију нових просторија води рачуна да испуњавају све стандарде прописане Упутством.

4.1.4. Полицијска управа Бијељина

Полицијска управа Бијељина обухвата осам полицијских станица, и то: Полицијска станица Бијељина 1, Полицијска станица Бијељина 2, Полицијска станица за безбједност саобраћаја Бијељина, Полицијска станица Јања, Полицијска станица Лопаре, Полицијска станица Угљевик, Полицијска станица Шамац и Полицијска станица Пелагићево.

Полицијска станица Бијељина 1

Посјета Полицијској станици Бијељина 1 обављена је дана 24. 10. 2018. године.

Разговор са представницима Управе

У разговору са командиром Полицијске станице⁸² указано је на разлог посјете, као и циљеве који се истом желе постићи. Командир Полицијске станице је укратко представио Полицијску станицу и указао на основне проблеме са којима се суочавају у раду. Наведено је да је систематизација радних мјеста тренутно попуњена⁸³. У просторијама за задржавање лица лишених слободе не постоји видео-надзор и не располажу са довољно смјештајних капацитета. Просторије за задржавање лица лишених слободе смјештене су у подруму Полицијске станице, те су биле поплављене 2014. године, а чије посљедице су видљиве и приликом посјете, с обзиром на то да нису обезбијеђена средства за санацију настале штете. Истакнуто је да су тренутно у припреми нове просторије за задржавање лица лишених слободе на подручју Полицијске станице Бијељина 2. Како је наглашено, Полицијска станица Бијељина 1 има веома добру сарадњу са надлежним тужилаштвом и центром за социјални рад.

Приликом обављеног разговора констатовано је да у току 2018. године у просторијама за задржавање није забиљежен случај самоубиства.

Просторни ресурси

Капацитет просторија за задржавање Полицијске станице Центар обухвата три просторије са једним креветом, с тим да се у наведене просторије смјештају и лица других Полицијских станица које припадају Полицијској управи Бијељина.

Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање истакнуто је да се води рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малолетна и пунолетна лица. Просторијама за задржавање прилази се кроз предсобље које се користи са смјештај чувара или надзор над лицима лишеним слободе. Површине су покривене керамичким плочицама које су дјелимично оштећене. Врата просторија за задржавање израђена су од дотрајалих металних решетки. Свака просторија има по један мали прозор који је заштићен металном мрежом и решеткама. С обзиром на то да не постоји могућност природне или вјештачке вентилације, у просторијама је осјетан изразито неугодан мирис. Природно и вјештачко освјетљење просторија је веома слабо. Расвјетна тијела заштићена су металном мрежом. Притворска јединица загријава се радијаторима монтираним у предсобљу (повезаним са системом централног гријања). Свака просторија за задржавање има чувац, који је оштећен, те не посједује умиваоник. У просторијама за задржавање

⁸²Приликом посјете дана 24. 10. 2018. године разговор је обављен са командиром Полицијске станице Бијељина 1 Срђаном Гајићем.

⁸³У Полицијској станици Бијељина 1 запослено је 100 полицијских службеника и један државни службеник (техничка секретарица).

налазе се метални кревети са мадрацима и постељином који су причвршћени за подне или зидне површине. Констатовано је да се у просторијама за задржавање не налазе неопходна хигијенска средства. Генерални закључак након обављене посјете је да су просторије неусловне и неадекватне за боравак лица лишених слободе.

Просторије за задржавање нису покривене нити аудио нити видео-надзором.

Надзор над лицима лишеним слободе врши полицијски службеник који борави све вријеме у предсобљу, што омогућава задржаним лицима да у сваком тренутку могу позвати дежурног службеника.

У тренутку посјете није било задржаних лица.

Укупан број задржаних лица 83	Женских лица	3
	Мушких лица	77
	Малољетних лица	1
	Страних држављана	2

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 30. 9. 2018. године

Исхрана

Задржана лица оброк добијају након што истекне осам часова од тренутка лишења слободе. Наведено је да се поштују захтјеви лица уколико неко захтијева специјални режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру Полицијске станице не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

Када су у питању права лица лишених слободе, увидом у насумично одабране предмете, утврђено је да су приликом лишења слободе лица упозната са правима. Наиме, у складу са Упутством о поступању са лицима лишеним слободе⁸⁴, лица су упозната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање члана уже породице, пријатеља и осталих. Такође, када су у питању малољетници лишени слободе, наведено је да се о чињеници лишења обавјештавају родитељи и надлежни центар за социјални рад.

Увидом у предмете запажено је да су лицима лишеним слободе издате одговарајуће потврде. У полицијској станици Бијељина 1 запослене су особе оба пола, тако да претресе врши полицијски службеник оног пола којег је и лице које се претреса. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. За обезбјеђење привремено одузетих личних ствари задржаних лица не постоје адекватни ормарићи/сефови, већ се користе импровизоване

⁸⁴Упутство о поступању са лицима лишеним слободе донијело је Министарство унутрашњих послова Републике Српске дана 22. 6. 2018. године. Овим упутством прописан је начин прихвата лица лишених слободе у просторије организационе јединице Министарства унутрашњих послова Републике Српске, вођење евиденције о лицима лишеним слободе, документација која се односи на службену радњу лишења слободе, смјештај и хигијенски услови, правила понашања лица лишених слободе, поступак и понашање полицијских службеника у односу на лице лишено слободе.

отворене полице које се налазе у предсобљу. Одузети предмети враћају се лицу приликом отпуста, уз претходно потписивање потврде о враћању.

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције уредно воде, односно да предмети садрже све прописане потврде и записнике.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Полицијској управи Бијељина, Полицијска станица Бијељина 1:

- Да изврше потпуну адаптацију просторија за задржавање, односно изнађу друго адекватно рјешење за смјештај лица лишених слободе које ће обухватати и успоставу система видео-надзора, а све у складу са стандардима прописаним Упутством.

4.2. Министарство унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине

На нивоу Федерације Босне и Херцеговине успостављено је Федерално министарство унутрашњих послова, које у складу са одредбом члана 2 Закона о унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине⁸⁵ обавља сљедеће послове:

- 1. спречавање и откривање кривичних дјела тероризма, међукантоналног криминала, стављања у промет опојних дрога и организираног криминала, те проналажење и хватање починиоца тих кривичних дјела и њихово привођење надлежним органима;*
- 2. осигурање одређених личности и зграда Федерације и*
- 3. школовање, стручно осопособљавање и усавршавање.*

.....

У саставу Федералног министарства унутрашњих послова налази се Управа полиције која обавља оперативне послове полиције из надлежности овог министарства. У Федерацији Босне и Херцеговине успостављена су кантонална министарства унутрашњих послова. Однос Федералног и кантоналних министарстава⁸⁶ уређен је одредбама чланова 83 – 86 Закона о организацији органа управе у Федерацији Босне и Херцеговине⁸⁷. Унутрашње послове из надлежности кантона обављају организационе јединице у Министарству. У случају када је кантоналним министарствима повјерено вршење послова из надлежности Федерације Босне и Херцеговине или приликом вршења послова из заједничке надлежности Федерације Босне и Херцеговине и кантона, кантонална министарства непосредно примјењују законе и друге прописе Федерације Босне и Херцеговине. Полицијски службеници примјењују полицијска овлашћења у складу са федералним законом којим се уређују права и дужности полицијских службеника и поступају као овлаштена службена лица у складу са законима којима се уређује кривични поступак у Босни и Херцеговини.

⁸⁵ „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, број 49/05.

⁸⁶ Федерално министарство обавезно је осигурати извржавање прописа и у том погледу има овлаштења да према кантоналним министарствима предузима све оне мјере и активности којима се осигурава обављање свих послова државне управе који су федералним прописом повјерени на вршење кантону.

⁸⁷ „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број: 35/05.

За потребе израде овог извјештаја представници Институције омбудсмена посјетили су полицијске станице при полицијским управама у саставу Министарстава унутрашњих послова слједећих кантона: Кантон Сарајево, Зеничко-добојски кантон, Тузлански кантон, Средњобосански кантон и Херцеговачко-неретвански кантон.

Федерално министарство унутрашњих послова, односно кантонална министарства обухваћена овим извјештајем, немају успостављену електронску евиденцију о лицима лишеним слободе јер обавеза успостављања електронске евиденције није предвиђена одредбама Закона о унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине нити кантоналним прописима. С друге стране, одредбама Закона о полицијским службеницима Федерације Босне и Херцеговине⁸⁸ и кантоналним законима о полицијским службеницима⁸⁹ прописана је обавеза вођења евиденција о особама лишеним слободе, као и начин обраде личних података. Полицијски орган може прописати садржај и начин вођења евиденције, што значи да се може водити у писаном или електронском облику, а пропис о садржају и начину вођења евиденција и регистара доноси министар на приједлог полицијског комесара. Руководилац издаје инструкцију о начину обраде података, која мора бити у складу са важећим законима и другим прописима о заштити личних података. Приликом увида у релевантну документацију и насумично одабране предмете, констатовано је да су подаци о лицима лишеним слободе евидентирани у *мануелним дневницима* – евиденцијама о лишавању слободе, које осим личних идентификационих података о лицу садрже и податке о околностима лишења слободе⁹⁰, комуникацији са другим надлежним органима⁹¹, правима особе лишене слободе, предаје и отпуштања лица. У наставку Извјештаја подробније ће бити обрађена надлежност и организациона структура горе наведених кантоналних министарстава, као и полицијских станица које су представници Институције омбудсмена посјетили.

Након достављања радне верзије овог извјештаја на увид, Министарство унутрашњих послова Средњобосанског кантона у акту⁹² наводи слједеће:

„Наведени специјални извјештај проследили смо Управи за администрацију и подршку МУП СБК/КСБ која је надлежна за рјешавање наведеног питања, те смо затражили да у складу са вашим примједбама и смјерницама изврше адекватно адаптирање постојећих

⁸⁸ „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број: 27/05, 70/18 и 44/11.

⁸⁹ Закон о полицијским службеницима Кантона Сарајево, „Службене новине Кантона Сарајево“, број: 25/06, 4/08 и 38/18.

Закон о полицијским службеницима Зеничко-добојског кантона, „Службене новине Зеничко-добојског кантона“, број: 8/06, 20/07, 9/09, 14/03 и 14/14.

Закон о полицијским службеницима Тузланског кантона, „Службене новине Тузланског кантона“, број: 6/06, 11/07 и 16/11.

Закон о полицијским службеницима Средњобосанског кантона, преузето на дан 31. 1. 2019. године:

<https://www.mupsbk-ksb.gov.ba/images/zakoni/zakonps.pdf>;

Закон о полицијским службеницима Херцеговачко-неретванског кантона, преузето на дан 31. 1. 2019. године <http://www.muphmk.ba/sites/default/files/dokumenti-legislative/ZakonOpolicijskimSluzbenicimaHNZK-hrv.p>

⁹⁰ Подаци о околностима лишења слободе обухватају: датум и вријеме лишења слободе, тачну локацију, прекршај или кривично дјело за које се сумњичи, разлоге лишења слободе, употребу силе, кориштена средства принуде, начин превоза, датум и вријеме доласка у организациону јединицу, предмете одузете као доказни материјал.

⁹¹ Комуникација са надлежним органима обухвата податке о надлежном суду и тужилаштву (презиме и име суца/тужитеља, назив суда/тужилаштва, обавјештење судији/тужиоцу).

⁹² Министарство унутрашњих послова Средњобосанског кантона, број 02/2-1-04-1-135/19 од 26. 2. 2019. године.

просторија за задржавање у свим другим полицијским станицама и полицијским испоставама које су под надлежношћу МУП-а СБК/КСБ“.

У Одговору⁹³ Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона, Полицијска управа Мостар истакнуто је „...извјештавамо Вас да смо пажљиво проучили допис Институције омбудсмена за људска права БиХ-е које нам достављате уз прилог вашег акта, са истим у потпуности се слажемо. Примједбе и сугестије које се траже од МУ Мостар ПС Мостар Центар да у горе наведеном допису није констатовано да наше просторије за задржавање користе и друге сигурносне агенције као што су Федерална управа полиције, СИП-а и други иако је приликом надзора омбудсмена за људска права овој ПС-и сугерисано на коришћење просторија за задржавање других сигурносних агенција, а што није наведено у њиховом допису“.

4.2.1. II полицијска управа Сарајево

У оквиру Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево успостављено је седам Полицијских управа. Представници Институције омбудсмена посјетили су Другу полицијску управу, односно Полицијску станицу Центар у оквиру које се налазе просторије за задржавање ове полицијске управе.

Полицијска станица Центар

Посјета Полицијској станици Центар, у оквиру Друге полицијске управе обављена је дана 23. 10. 2018. године.

Разговор са представницима Управе

У разговору са службеним лицима, начелником полиције⁹⁴ и командиром Јединице за осигурање објеката и ухапшених особа Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево⁹⁵, указано је на разлог посјете, као и циљеве који се истом желе постићи. Начелник полиције укратко је представио Другу полицијску управу и Полицијску станицу Центар, те објаснио организациону структуру органа.

У склопу тренутног објекта Полицијске управе не налазе се просторије за задржавање лица, већ су у оквиру објекта који користи Јединица за осигурање објеката и ухапшених особа Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево. Сва лица која буду лишена слободе од стране припадника Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево, те других полицијских агенција на подручју Кантона Сарајево у разним акцијама, спроводе се у наведене просторије.

Приликом обављеног разговора констатовано је да у току 2018. године у просторијама за задржавање није забиљежен случај самоубиства.

⁹³ Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона, Полицијска управа Мостар, број 02-02/5-3-116/19 од 20. 2. 2019. године.

⁹⁴ Начелник полиције Мирсад Ђелиловић.

⁹⁵ Командир Јединице за осигурање објеката и ухапшених особа Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево Мирза Хаџиабдић.

Просторни ресурси

У склопу објекта који користи Јединица за осигурање објеката и ухапшених особа Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево налази се укупно шест просторија за задржавање лица у којој су смјештена по два кревета. Просторијама за задржавање прилази се кроз предсобље у којем борави чувар или службеник који врши надзор над лицима лишеним слободe. Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање води се рачуна о полној структури, те се одвојено смјештају малољетна и пунољетна лица.

Свака просторија има прозор, чиме је омогућен доток природне свјетлости и ваздуха. У просторијама постоји и вјештачка вентилација, као и клима уређај. На металним креветима, причвршћеним за зид, налазе се танки мадрац, јастук и ћебе, уз могућност кориштења додатног ћебета. Зидови су чисти и окречени, али у дијелу у којем налази мокри чвор уочена је влага и знатна оштећења по зидовима. Свака просторија има мокри чвор, чувац и умиваоник. Чувац је заштићен металним вратима и на тај начин потпуно физички одвојен, што омогућава потребну приватност лицу које га користи. У просторијама за задржавање нема топле воде, већ је иста обезбијеђена у физички одвојеној просторији за туширање. Гријање у објекту је централно. Од прибора за хигијену у просторији се налази сапун, папирни убруси и пластична чаша за пиће. У просторијама за задржавање лица лишених слободe постоји видео-надзор, а стражари сваких 15 минута обилазе лица лишена слободe. Видео-надзор постављен је у ходнику којим се прилази просторијама за задржавање и покрива цјелокупну просторију за задржавање, с изузетком мокрог чвора који је ограђен металном преградом, тако да се на тај начин не нарушава приватност особа лишених слободe. Задржана лица у сваком тренутку могу позвати дежурног службеника.

У тренутку посјете није било задржаних лица.

Укупан број задржаних лица 1134	Женских лица	60
	Мушких лица	1019
	Малољетних лица	22
	Страних држављана	33

Табела са подацима о броју лица лишених слободe у периоду од 1. 1. до 23.10. 2018. године

Исхрана

Буџетом Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево предвиђена су средства намјењења исхрани лица лишених слободe. У Другој полицијској управи Центар, задржаним лицима обезбјеђена су три obroка дневно, која добијају на сваких осам часова. Наведено је да се поштују захтјеви лица уколико неко захтијева специјални режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру тог објекта не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободe.

Права лица лишених слободe

Увидом у насумично одабране предмете утврђено је да су приликом лишења слободe лица упозната са правима која им припадају по основу закона, као и разлозима лишења слободe. Лица су упозната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање

члана уже породице и других лица. Приликом разговора са представницима управе, истакнуто је да се у случајевима лишења слободе малољетних лица, превасходно обавјештавају родитељи и надлежни центар за социјални рад.

На овом мјесту омбудсмени Босне и Херцеговине цијене важним истаћи да се лица задржана због управљања моторним возилом у алкохолисаном стању задржавају у посебној просторији/сали Друге полицијске управе до отрежњења.

У Полицијској станици Центар запослене су особе оба пола, тако да претресе врши полицијски службеник оног пола којег је и лице које се претреса. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су детаљно описани предмети и исправе који се одузимају. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли повриједити себе или друге (каиш, пертле, кравата, огледало, маказе и сл.).

Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети враћају се лицу приликом отпуста, уз потписивање потврде о враћању предмета.

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције уредно воде, односно да предмети садрже све прописане потврде и записнике⁹⁶. Омбудсмени Босне и Херцеговине похваљују праксу Полицијске станице Центар, на начин да се воде засебне евиденције лица лишених слободе за малољетна и пунољетна лица.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Кантона Сарајево:

- Да подуму неопходне активности у циљу санације штете на мокрим чворовима у просторијама за задржавање лица лишених слободе.

4.2.2. Полицијска управа Травник

Полицијска управа Травник обухвата три Полицијске станице, и то: Полицијска станица Травник, Полицијска станица Нови Травник и Полицијска станица Витез.

Полицијска станица Травник

Посјета Полицијској станици Травник обављена је дана 22. 10. 2018. године.

Разговор са представницима Управе

Представници Институције омбудсмена обавили су разговор са командиром Полицијске станице Травник⁹⁷, који је представио рад и организацију ове станице и изнио основне проблеме са којима се суочавају у раду. Као први недостатак истакнут је дефицит броја овлашћених службених лица. Систематизацијом је предвиђено 155 радних мјеста, а у тренутку посјете попуњено их је 140. У просторијама за задржавање лица лишених слободе не постоји видео-надзор, што управа оправдава чињеницом потребе заштите приватности лица лишених слободе.

Констатовано је да у току 2018. године у Полицијској станици Травник у просторијама за задржавање није забиљежен случај самоубиства.

⁹⁶Потврда о задржавању возача, Записник о лишењу слободе, Записник о привременом одузимању предмета, Потврда о привременом одузимању предмета, Потврда о враћању привремено одузетих предмета, Записник о претресању особе и Записник о отпусту особе лишене слободе.

⁹⁷Командир Полицијске станице Травник Драган Шкуљ.

Просторни ресурси

Капацитет Полицијске станице Травник обухвата двије просторије за задржавање лица лишених слободе, у којима се налази по један кревет. Просторијама за задржавање прилази се кроз предсобље које се користи за смјештај чувара или надзор над лицима лишених слободе. Омбудсмени уочавају да постојећи капацитети ове полицијске станице, у погледу броја просторија за задржавање, не задовољавају потребе, те се из тог разлога намеће питање да ли се у конкретним ситуацијама када је већи број лица лишених слободе, може обезбиједити да одвојено буду смјештени мушкарци, жене и малолетници у ситуацијама када су истовремено приведени.

У просторијама за задржавање налазе се челични кревети са матрацима на којима нема нити постелине нити јастука. Подови у просторијама прекривени су етисоном. Доток природне свјетлости омогућен је кроз мали прозор који је заштићен решеткама. Притворска јединица загријава се радијаторима монтираним у предсобљу просторија за задржавање. Свака просторија за задржавање има чучавац, нема умиваоник, а водокотлић није у функцији. Зидови нису окречени, а видљива су оштећења узрокована влагом.

Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање води се рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малолетна и пунолетна лица. Надзор над лицима лишеним слободе врши полицијски службеник који, према наводима представника Управе, борави у предсобљу просторије за задржавање, те на тај начин врши надзор над задржаним лицима.

У тренутку посјете није било задржаних лица.

Укупан број задржаних лица 222	Женских лица	8
	Мушких лица	206
	Малолетних лица	0
	Страних држављана	8

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 22. 10. 2018. године

Исхрана

Задржана лица оброк добијају након што сами затраже. Најчешће храну доноси неко од чланова породице или друго лице које лице лишено слободе обавијести о лишењу слободе јер у буџету Министарства унутрашњих послова Средњобосанског кантона нису предвиђена средства намијењена за исхрану лица лишених слободе. Колико је то могуће, поштују се захтјеви лица уколико неко захтијева специјалан режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру Полицијске станице не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

Увидом у евиденцију видљиво је да су лица упозната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање члана уже породице, пријатеља и осталих.

Када су у питању малолетници лишени слободе, наведено је да се о чињеници лишења обавјештавају родитељи и надлежни центар за социјални рад.

Увидом у предмете запажено је да су лицима лишеним слободе издате одговарајуће потврде.

У Полицијској станици Травник запослене су особе оба пола, тако да претресе врши полицијски службеник оног пола којег је и лице које се претреса. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети се чувају на полицама које се налазе у предсобљу, а које су под сталним надзором службеника који врши надзор над лицима лишеним слободе. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање и оно тада потписом потврђује да их је примило. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли повриједити себе или друге (каиш, пертле, кравата, огледало, маказе и сл.).

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције о лишењу слободе уредно воде, односно да лични досијеи лица лишених слободе садрже све прописане потврде и записнике⁹⁸. Надаље, значајно је истаћи да се записници и потврде издају на унапријед припремљеним обрасцима, а исти су сачињени на темељу различитих законских прописа, зависно од разлога лишења слободе.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Средњобосанског кантона, Полицијској управи Травник, Полицијској станици Травник:

- Да изврше потпуну адаптацију просторија за задржавање, односно изнађу друго адекватно рјешење за смјештај лица лишених слободе.

4.2.3. Полицијска управа Тузла

У оквиру Министарства унутрашњих послова Тузланског кантона успостављено је шест Полицијских управа, и то: Полицијска управа Тузла, Полицијска управа Живинице, Полицијска управа Градачац, Полицијска управа Грачаница, Полицијска управа Лукавац и Полицијска управа Калесија.

Полицијску управу Тузла чине три полицијске станице: Полицијска станица Центар, Полицијска станица Исток и Полицијска станица Запад.

Полицијска станица Центар

Посјета Полицијској станици Центар која се налази у оквиру Полицијске управе Тузла обављена је дана 25. 10. 2018. године.

У разговору са начелником Сектора униформисане полиције⁹⁹ и полицијским службеником Сектора за обезбјеђење објеката и личности¹⁰⁰, укратко су изнесени подаци о Полицијској станици и организационој структури и том приликом је констатовано да је попуњена систематизација радних мјеста.

⁹⁸Потврда и Записник о привременом одузимању предмета, Потврда о враћању привремено одузетих предмета, Записник и потврда о привременом одузимању предмета (возила), Записник о задржавању возача, Записник о отпугу задржаног возача, Записник о лишењу слободе и Записник о отпугу особе лишене слободе.

⁹⁹Начелник сектора униформисане полиције Неврес Шиљековић.

¹⁰⁰Полицијски службеник Сектора за обезбјеђење објеката и личности Емин Јусуфовић.

Просторни ресурси

Полицијска станица Центар при Полицијској управи Тузла располаже са двије просторије за задржавање лица лишених слободе у којима се могу смјестити по два лица. Просторијама за задржавање прилази се кроз предсобље које се користи за смјештај чувара или надзор над лицима лишеним слободе. Постојећи капацитети Полицијске станице Центар у погледу броја просторија за задржавање лица лишених слободе не задовољавају нормативе Европских затворских правила, па се поставља питање да ли се у ситуацијама истовременог лишења слободе већег броја лица, може обезбиједити да одвојено буду смјештени мушкарци, жене и малољетници.

Подови у просторијама за задржавање су прекривени плочицама које су у добром стању. Зидови су окречени. Врата су метална са шпијунком. Свака просторија за задржавање има прозоре који се отварају са спољашње стране, чиме је омогућен редован доток природне свјетлости и свјежег ваздуха. Прозори су осигурани металним решеткама. На креветима се налазе нови мадраци, ћебад, јастуци и постељина. Задржаним лицима се обезбјеђују основна средства за хигијену. Просторије садрже санитарни чвор, чувавац и умиваоник, који су функционални и у добром стању. У просторијама су постављени радијатори, који су заштићени металним решеткама, у циљу спрјечавања самоповређивања. У објекту је инсталирано централно гријање. Генерална оцјена стања просторија за задржавање је на задовољавајућем нивоу, а посебно је похвално да су у истима доступне и топла и хладна вода.

Констатовано је да просторије нису покривене видео-надзором, те да се исти врши непосредним обиласком полицијских службеника на сваких 15 минута.

Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање истакнуто је да се води рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјештају малољетна и пунољетна лица.

У тренутку посјете у просторијама за задржавање нису затечена лица лишена слободе.

Укупан број задржаних лица 306	Женских лица	4
	Мушких лица	300
	Малољетних лица	0
	Страних држављана	2

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 25. 10. 2018. године

Исхрана

Задржаним лицима обезбјеђена је исхрана на сваких осам сати. Министарство унутрашњих послова Тузланског кантона буџетским средствима обезбјеђује задржаним лицима три obroка дневно. Поштују се захтјеви лица уколико неко захтијева специјални режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру Полицијске станице Центар не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

Увидом у евиденцију лица лишених слободе констатовано је да су иста у потпуности упозната са свим правима која им по закону припадају, а што подразумева право на браниоца, право на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, право

на контактирање чланова уже породице и других лица. О чињеници лишења слободе малолетних лица поред родитеља обавјештава се и надлежни орган старатељства. Приликом спровођења у просторије за задржавање, води се рачуна о полној и доброј структури лица лишених слободе на начин да се посебно смјештају малолетна и пунолетна лица.

Увидом у насумично одабране предмете констатовано је да су лицима лишеним слободе издате одговарајуће потврде. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли повриједити себе или друге (каиш, пертле, кравата, огледало, маказе и сл.). Одузети предмети се чувају у металним ладницама које се закључавају, а налазе се у предсобљу, те су под сталним надзором службеника који врши надзор над лицима лишеним слободе. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање и оно тада потписом потврђује да их је примило.

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције уредно воде, односно да предмети садрже све прописане потврде и записнике. Службеници Полицијске станице воде интерне дневнике о задржаним пунолетним лицима, евиденцију о понуђеној и указаној љекарској помоћи, као и регистар привремено одузетих или нађених предмета. Омбудсмени као посебно позитивну праксу истичу редовно и уредно сачињавање извјештаја о обиласку лица лишеног слободе у складу са чланом 36 Упутства о поступању с особама лишеним слободе¹⁰¹.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Тузланског кантона, Полицијској управи Тузла, Полицијској станици Центар:

- Да у постојећим просторијама за задржавање успоставе видео-надзор који ће омогућити надзор над лицима лишеним слободе, у сврху превенције бијега и њиховог самоповређивања, а уједно омогућити и поштовање људског достојанства, и у највећој могућој мјери приватност лица лишених слободе.
- Да у просторијама за задржавање инсталирају тастер за позивање службеног лица.

4.2.4. Полицијска управа Зеница

Полицијска управа Зеница има три полицијске станице, и то: Полицијска станица Немила, Полицијска станица Црквице и Полицијска станица Центар. Полицијска станица Центар је једина полицијска станица у оквиру Полицијске управе Зеница која има просторије за задржавање лица лишених слободе.

Полицијска станица Центар

Посјета Полицијској станици Центар обављена је дана 22. 10. 2018. године.

У разговору са службеним лицем, замјеником командира¹⁰² Полицијске станице Центар, представници Институције омбудсмена указали су на разлог посјете, као и циљеве који се

¹⁰¹Број 08-01/1-04.3-2320/01 од дана 5. 5. 2001. године.

¹⁰²замјеник командира Мирослав Росић.

истом желе постићи, након чега је замјеник командира укратко представио Полицијску станицу и указао на основне проблеме са којима се суочава у раду. Систематизацијом радних мјеста предвиђено је 181 радно мјесто (обухвата и овлаштена и неовлаштена службена лица), а у тренутку посјете запослено је 168, од чега је 10 неовлаштених службених лица. Полицијска станица Центар је у дефициту са 11 овлаштених полицијских службеника. Приликом разговора истакнуто је да се тренутно реновирају просторије за задржавање, те да је предвиђено успостављање пет нових просторија за ту намјену.

Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање истакнуто је да се води рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малољетна и пунољетна лица.

Према наводима представника Управе, у току 2018. године у просторијама за задржавање није забиљежен случај самоубиства.

Представници Полицијске станице Центар истакли су да имају добру сарадњу са надлежним тужилаштвом и центром за социјални рад.

Просторни ресурси

С обзиром на то да су се у тренутку посјете представника Институције омбудсмена Полицијској станици Центар просторије за задржавање ове станице налазиле у завршној фази реновирања, извршен је обилазак просторија за задржавање у саставу Министарства унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона. До завршетка адаптације просторија за задржавање и стављања у функцију засебног улаза у исте, Полицијска станица Центар за потребе лишења слободе користи просторије Министарства унутрашњих послова.

Имајући у виду предочену ситуацију, представници Институције омбудсмена су извршили увид како у просторије за задржавање лица лишених слободе у саставу Министарства унутрашњих послова, тако и у просторије Полицијске станице Центар које су у фази адаптације.

Адаптацијом је предвиђено успостављање пет просторија за задржавање са по једним креветом, а квадратура сваке просторије износи 4,2 м². Обиласком просторија је констатовано да ће свака просторија имати природан доток свјетлости и свјежег ваздуха. Тоалети и туш кабине се налазе у засебним просторијама, уз могућност кориштења топле и хладне воде. У адаптираним просторијама успостављен је видео-надзор који покрива просторије за задржавање и прилазни ходник, као и засебни улаз у објекат. Успостављањем засебног улаза осигуран је највиши степен заштите приватности лица приликом спровођења у просторије за задржавање.

Капацитет просторија за задржавање Министарства унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона обухвата пет јединица, а у свакој се налази по један метални кревет са танким спужвама и ћебади, без постељине и јастука. Констатовано је да зидови у просторијама нису окречени дужи временски период, док су плочице у дијелу у којем се налази мокри чвор оштећене. Свака просторија има по један стаклени прозор који је заштићен металном мрежом, чиме је онемогућен редован доток свјежег ваздуха и свјетлости. Врата просторија за задржавање израђена су од метала и имају шпијунку, а природно и вјештачко освјетљење веома је слабо. Простор се загријава путем радијатора монтираним у предсобљу (повезаним са системом централног гријања). Свака просторија за задржавање посједује чувавац који није услован за кориштење. У свакој јединици се налази и умиваоник, а доступна је само хладна вода.

Надзор над лицима лишеним слободе, врши полицијски службеник, који све вријеме борави у предсобљу, што истовремено значи да задржана лица у сваком тренутку могу

позвати дежурног службеника. Поред полицијских службеника који врше надзор, постоји и видео-надзор, који покрива све просторије.

У тренутку посјете није било задржаних лица.

Исхрана

Задржана лица оброк добијају након што истекне осам часова од тренутка лишења слободе. Наведено је да се поштују захтјеви лица уколико неко захтијева специјални режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру Полицијске станице не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

Увидом у евиденције и индивидуалне предмете, утврђено је да овлаштена службена лица приликом лишења слободе упознају лице са правима која му у складу са важећим законодавством припадају. Евидентно је да се приликом лишења слободе узима у обзир полна структура, као и старосна доб лица, те се иста смјештају у засебне просторије. Претрес лица која се лишавају слободе врше полицијски службеници истог пола, те се у свим фазама поступка лишења слободе, као и приликом отпуста сачињавају предвиђени записници и лицу издају потврде¹⁰³. У поступцима лишења слободе малолетних лица, обавезно је обавјештавање родитеља и органа старатељства.

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се *евиденције о лишавању слободе* уредно воде, односно да индивидуални предмети садрже све прописане потврде, записнике и информације.

Представници Полицијске управе Зеница омогућили су представницима Институције омбудсмена несметан увид у сву тражену документацију и обилазак просторија за задржавање, али нису приликом посјете нити накнадно доставили податке о броју, полу, старосној доби и држављанству задржаних лица од дана 1. 1. 2018. године до дана посјете.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона:

- Да изврше потпуну адаптацију просторија за задржавање, односно изнађу друго адекватно рјешење за смјештај лица лишених слободе

Полицијској управи Зеница, Полицијској станици Центар:

- Да приликом стављања у функцију адаптираних просторија води рачуна да испуњавају све нормативе прописане Европским затворским правилима.

¹⁰³ Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли повриједити себе или друге, а о истом се сачињава Записник о привремено одузетим предметима. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети се чувају на полицама, које се налазе у предсобљу, а које су под сталним надзором службеника који врши надзор над лицима лишеним слободе. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање и оно тада потписивањем Потврде о враћању привремено одузетих предмета потврђује да их је примило.

4.2.5. Полицијска управа Мостар

Полицијску управу Мостар чини пет полицијских станица, и то: Полицијска станица Мостар Центар, Полицијска станица за сигурност саобраћаја, Полицијска станица Мостар Сјевер, Полицијска станица Мостар Југ, Полицијска станица Читлук са испоставом Међугорје.

Полицијска станица Мостар Центар

Посјета Полицијској станици Мостар односно Полицијској управи Мостар обављена је дана 24. 10. 2018. године.

У разговору са службеним лицем, замјеником командира¹⁰⁴ представници Институције омбудсмена предочили су разлоге посјете и циљеве који се истом желе постићи, након чега је замјеник командира представио организацију Полицијске управе Мостар у чијем саставу се налази и Полицијска станица Мостар Центар и изазове на које свакодневно наилазе у раду.

У склопу објекта налазе се двије просторије за задржавање лица, у којима се могу смјестити по два лица. Истакнуто је да у Полицијској станици Мостар Центар није испоштована предвиђена систематизација радних мјеста, односно да од предвиђених 198 овлашћених службених лица тренутно недостаје око 30 службених лица. Такође је истакнуто да је у току конкурсна процедура за пријем нових државних службеника, односно 88 овлашћених службених лица и 12 млађих инспектора, од чега ће 30 овлашћених службених лица бити распоређено у Полицијску станицу Центар.

Наглашено је да су у Полицијској станици Мостар Центар запослена лица оба пола, те у складу са тим претресање лица лишеног слободе врши полицијски службеник истог пола као и особа која се претреса. Приликом смјештаја лица води се рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малолетна и пунолетна лица.

У просторијама за задржавање лица лишених слободе постоји видео-надзор.

Приликом обављеног разговора констатовано је да у току 2018. године није забиљежен случај самоубиства у просторијама за задржавање Полицијске станице Мостар Центар.

Просторни ресурси

Капацитет Полицијске станице Мостар Центар обухвата двије просторије у којима се налазе по двије засебне кабине, са по једним санитарним чвором. У сваку кабину се може смјестити по једна особа. Постојећи капацитети Полицијске станице Мостар Центар у погледу броја просторија за задржавање лица лишених слободе не задовољавају нормативе Европских затворских правила.

Просторији за задржавање прилази се кроз предсобље које се користи за смјештај чувара или надзор над лицима лишеним слободе. У просторијама нема етисона, подови су бетонски. Свака кабина има по један мањи прозор заштићен решеткама, без стакла на истим. У просторијама нема вјештачке свјетлости, а природно освјетљење је слабо. Вјештачко освјетљење постоји у ходнику испред јединица за задржавање. Свака просторија има санитарни чвор, чувац и један умиваоник са хладном водом. У просторијама за задржавање нема топле воде и не постоји просторија за туширање. У свакој кабини се налази по један метални кревет на којем су танка спужва, ћебе и јастук,

¹⁰⁴Замјеник командира Динко Остојић.

без постелине. Зидови су окречени и чисти. Истакнуто је да чистачице свакодневно одржавају хигијену просторија за задржавање. Приликом обиласка просторија констатовано је да нису опремљене основним хигијенским средствима.

Надзор над лицима лишеним слободе, у току њиховог боравака у просторијама за задржавање, врши се помоћу видео-надзора који покрива и улаз до мокрог чвора. Приликом контроле функционисања видео-надзора констатовано је да је видљивост јако слаба услед недостатка природног и вјештачког освјетљења у кабинама у којима бораве задржана лица.

У тренутку посјете није било задржаних лица.

Укупан број задржаних лица 119	Женских лица	7
	Мушких лица	102
	Малољетних лица	6
	Страних држављана	4

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 25. 10. 2018. године

Исхрана

Задржана лица оброк добијају након што протекне неколико часова од тренутка лишења слободе. Наведено је да се поштују захтјеви лица уколико неко захтијева специјални режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру Полицијске станице Мостар Центар не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

Када су у питању права лица лишених слободе, увидом у насумично одабране предмете утврђено је да су приликом лишења слободе лица упозната са правима. Лица су упозната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање члана уже породице, пријатеља и осталих. У случајевима лишења слободе малољетника обавјештавају се родитељи и надлежни центар за социјални рад. Примјећено је да не постоје фотографије о евентуалним повредама које лица могу да задобију приликом лишења слободе. Увидом у предмете запажено је да су лицима лишеним слободе издате све законом прописане потврде и записници.

Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе које се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети се чувају на полицама које се налазе у предсобљу, а које су под сталним надзором службеника који врши надзор над лицима лишеним слободе. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање и оно тада потписом потврђује да их је примило. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети којим би могли повриједити себе или друге.

Из увида у насумично одабране предмете уочено је да се евиденције уредно воде, односно да предмети садрже све прописане потврде и записнике.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Министарству унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона и Полицијској станици Центар Мостар:

- Да изврше потпуну адаптацију просторија за задржавање чиме ће обезбиједити већи степен освјетљења на начин како је то предвиђено одредбама члана 18.2 Европских затворских правила или да изнађу друго адекватно рјешење за смјештај лица лишених слободе.

4.3. Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

С обзиром на уставно уређење Босне и Херцеговине, Брчко дистрикт Босне и Херцеговине има сопствену полицију која обавља све полицијске функције предвиђене Законом о полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине¹⁰⁵.

Посјета Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине обављена је дана 24. 10. 2018. године.

Разговор са представницима Управе

Приликом разговора са службеним лицем, командиром Полицијске станице¹⁰⁶ и замјеником шефа Полиције¹⁰⁷, представници Институције омбудсмена упознати су са чињеницом да ће у скорије вријеме Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине бити премјештена у новоизграђену зграду, са просторијама за задржавање које испуњавају све СРТ стандарде¹⁰⁸, а изграђена је захваљујући донаторским средствима и средствима које обезбјеђује Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Просторије за задржавање лица не налазе се у склопу тренутног објекта Полиције, већ су смјештене у објекту који тренутно користи Јединица специјалне полиције, а који је удаљен 10 км од Града, у мјесту Ограђеновац. Ове просторије нису намјенски грађене за сврху задржавања лица.

Представници Управе су навели да су задовољни попуњеношћу радних мјеста, односно да је систематизацијом радних мјеста предвиђено запошљавање 332 упосленика, а тренутно је попуњено 314 радних мјеста¹⁰⁹. Том приликом је посебно истакнуто да је постотак запослених лица женског пола на завидном нивоу, те да он износи 14,01% од укупног броја тренутно запослених. У Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине запослен је и психолог, чија је улога посебно значајна када је у питању предузимање мјера лишења слободе према малолетницима, али и другим угроженим категоријама лица.

Према наводима Управе, Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине има веома добру сарадњу са надлежним тужилаштвом и центром за социјални рад.

У 2018. години није било случајева самоубиства лица која су задржана.

¹⁰⁵ „Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”, број: 5/01, 2/02, 17/02, 6/03, 15/04, 42/04, 11/05 и 33/05.

¹⁰⁶ Командир Полицијске станице Горан Кокановић.

¹⁰⁷ Замјеник шефа Полиције Сенад Јашаревић.

¹⁰⁸ Стандарди које је прописао Европски комитет за спречавање мучења и нечовјечних или понижавајућих казни или поступака (СРТ).

¹⁰⁹ Подаци о броју запослених наведени су у акту Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, број 14.01-04.12-15163/19 од 28. 2. 2019. године, који је достављен након упућивања радне верзије овог извјештаја на увид Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Просторни ресурси

Објект у којем се налазе просторије за задржавање лица, посједује двије собе са по два кревета. Такође, у посебним ситуацијама, на распослагању су још четири собе које се налазе на другом спрату тог објекта, са по четири кревета. У просторијама на спрату постоји мокри чвор. Приликом смјештаја лица у просторије за задржавање истакнуто је да се води рачуна о полној структури, као и о чињеници да се одвојено смјесте малољетна и пунољетна лица.

Приликом обиласка просторија за задржавање уочено је да се у просторијама на првом спрату налазе дрвени кревети који нису причвршћени за под. На тапацираним креветима се налазе по једно ћебе и један јастук. Просторије имају прозоре чиме је омогућен доток природне свјетлости и свјежег ваздуха. У просторијама за задржавање не постоји мокри чвор, већ се налази у засебној просторији, а у истом није било нити тоалет-папира нити других средстава за хигијену. Зидови у просторијама су окречени. Подови су прекривени ламинатом и уредно су очишћени. Цјелокупна хигијена у просторијама оцијењена је као добра. Гријање је подно, с тим да се користи и систем загријавања ваздуха. Надзор над лицима лишеним слободе врши се уз постојећи видео-надзор, а отежавајућа околност је што у просторијама не постоји тастер за позивање дежурног службеника.

У тренутку посјете није било задржаних лица.

Укупан број задржаних лица 94	Женских лица	3
	Мушких лица	91
	Малољетних лица	0
	Страних држављана	0

Табела са подацима о броју лица лишених слободе у периоду од 1. 1. до 30. 9. 2018. године

Исхрана

Задржана лица имају обезбјеђена три obroка дневно. Наведено је да се поштују захтјеви лица уколико неко захтијева специјални режим исхране због вјерских, културних или здравствених разлога. У оквиру тог објекта не постоји просторија за припремање хране, већ се храна купује и доноси лицу лишеном слободе.

Права лица лишених слободе

Када су у питању права лица лишених слободе, увидом у насумично одабране предмете утврђено је да су приликом лишења слободе лица упозната са правима. У складу са Упутством о поступању са лицима лишеним слободе¹¹⁰ лица су упозната са могућношћу кориштења права на браниоца, права на кориштење услуга медицинског особља и медицинске помоћи, права на контактирање члана уже породице и других лица. О чињеници лишења слободе малољетног лица обавјештавају се родитељи и надлежни центар за социјални рад.

¹¹⁰Упутство о поступању са лицима лишеним слободе, број 14.05/1-02-13145/11, донијела је Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине дана 10. 2. 2012. године. Овим упутством прописан је начин смјештаја лица лишених слободе, здравствено-хигијенски услови, исхрана у адекватно одређеној и за ту сврху опремљеној просторији полиције, пратећа документација везана за службену радњу лишених слободе, права лица лишених слободе, понашање лица лишених слободе, отпуштање и предаја лица лишених слободе, обавезе полицијских службеника Полиције, поступање и понашање полицијских службеника Полиције према лицима лишеним слободе.

Увидом у појединачне насумично одабране предмете запажено је да су лицима лишеним слободе издате потврде у складу са наведеним упутством. У Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине запослене су особе оба пола, тако да претресе врши полицијски службеник оног пола којег је и лице које се претреса. Приликом вршења претреса сачињава се Записник о претресању у коме су тачно описани предмети и исправе који се одузимају. Записник, поред лица које је извршило претрес, потписује и лице на којем/код кога се врши претресање. Одузети предмети се чувају у ормарићу за личне ствари, а драгоцености у посебном сефу. Задржаним лицима се обавезно одузимају предмети са којима би могли нанијети повреде себи или другима. Одузети предмети враћају се лицу када се заврши задржавање и оно тада потписом потврђује да их је примило.

Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине

Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине:

- Да приликом стављања у функцију нових просторија воде рачуна да испуњавају све прописане стандарде, с обзиром на то да постојећи капацитети за смјештај лица лишених слободе нису адекватни јер нису намјенски грађени и да су дислоцирани.

V ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Босна и Херцеговина је прихватањем међународних стандарда људских права преузела обавезу да осигура заштиту лица од тортуре или било каквог другог облика нехуманог, нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања. Из анализе одредаба Устава Босне и Херцеговине, као и ентитетских устава, те Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине јасно произлази да је свим овим документима гарантовано поштивање основних људских права, међу којима је и поштовање људског достојанства у случајевима када је ријеч о лицима лишеним слободе.

Сврха лишења слободе јесте заштита друштва од криминогеног понашања појединаца и сузбијања криминалитета, а не нехумано поступање према лицима лишеним слободе. Лишење слободе не доводи до аутоматског губљења осталих људских права, али ствара ситуацију у којој лако може доћи до злоупотребе моћи над лицима лишеним слободе, те управо због тога постоји обавеза да се права лица лишених слободе на адекватан начин заштите.

На основу података који су прикупљени кроз разговор са руководством полицијских управа, односно полицијских станица које су обухваћене Извјештајем долази се до закључка да код службених лица постоји одређен ниво свијести о појму тортуре као недозвољеном облику поступања, међутим и поред тога неопходно је континуирано вршити едукације и тиме подизати свијест полицијских службеника о правима лица и поступању према лицима лишеним слободе.

Непосредним обиласком просторија за задржавање утврђено је да је основни проблем већине полицијских управа¹¹¹ чињеница да не располажу довољним бројем просторија за задржавање, као и да су постојеће просторије ограниченог капацитета. Проблем представља што просторије које се налазе у оквиру једне полицијске станице користе и друге станице које су у склопу исте полицијске управе, али и неке од полицијских агенција (као што је случај у Кантону Сарајево).

Током обављених посјета представници институције Омбудсмена нити у једној од полицијских станица нису затекли лица лишена слободе, те из тог разлога у Извјештају нису приказани утисци ових лица о условима боравка и поступању овлашћених службених лица према њима.

Увидом у документацију лица лишених слободе утврђено је да надлежни органи све евиденције воде уредно, да садрже потребне обрасце, те да су лица обавијештена о својим правима што се потврђује потписом лица лишених слободе. Констатовано је да задржана лица не исказују често потребу за пружањем медицинске помоћи, али да им је у случајевима потребе иста осигурана.

¹¹¹Проблем са смјештајним капацитетом имају све полицијске управе у Републици Српској које су биле предмет мониторинга, те Полицијска управа Травник и Полицијска управа Мостар у Федерацији Босне и Херцеговине.

Најчешћи разлози за задржавање лица су били на основу Закона о безбједности саобраћаја на путевима (управљање моторним возилом под дејством алкохола), затим по основу извршених кривичних дјела, те закона о јавном реду и миру. Када су у питању кривична дјела, највише разлога за задржавање било је због кривичних дјела: *злоупотреба опојних дрога, насилничко понашање, тешка крађа и насиље у породици*.

На нивоу Министарства унутрашњих послова Републике Српске упоредо са књигама евиденција за лица лишена слободе, води се и електронска Евиденција лица лишених слободе која омогућава службеницима из различитих полицијских станица са подручја Републике Српске да, уз кориштење сопственог налога, изврше увид у евиденције осталих полицијских станица унутар овог ентитета, што омбудсмени истичу као добру праксу у поступању. На овај начин обједињени су сви подаци о лицима лишеним слободе. Унесени подаци су транспарентни и доступни унутар Министарства унутрашњих послова Републике Српске, чиме се смањује могућност евентуалних злоупотреба у оквиру појединачних полицијских управа. Такође, овако похрањени подаци остају трајно сачувани, те не постоји могућност њиховог физичког уништења, као што је то случај са књигама евиденција. Једини недостатак ове евиденције састоји се у томе што није усклађена са донесеним одредбама Кривичног законика Републике Српске, јер се чланови кривичних дијела у евиденцији не подударају са члановима кривичних дјела која су извршена.

Омбудсмени Босне и Херцеговине са аспекта својих надлежности установљених Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, указују да је представницима Институције омбудсмена приликом израде овог извјештаја осигуран приступ свим просторијама, пружене све информације, омогућен несметан увид у тражену документацију чиме је испоштована обавеза сарадње са Омбудсменом прописана чланом 25 Закона.

Омбудсмени Босне и Херцеговине посебну захвалност упућују Амбасади Републике Бугарске у Босни и Херцеговини, која је подржала израду овог извјештаја.

VI ГЕНЕРАЛНЕ ПРЕПОРУКЕ ОМБУДСМЕНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Омбудсмени Босне и Херцеговине упућују следеће препоруке Влади Републике Српске, Влади Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Влади Кантона Сарајево, Влади Зеничко-добојског кантона, Влади Средњобосанског кантона, Влади Тузланског кантона и Влади Херцеговачко-неретванског кантона:

- Да изврше издвајање неопходних буџетских средстава у циљу реализације препорука омбудсмена Босне и Херцеговине упућених надлежним министарствима унутрашњих послова које се односе на неопходне адаптације просторија за задржавање (у складу и по узору на стандарде предвиђене Европским затворским правилима), што подразумева и инсталирање видео-надзора у сврху контроле и превенције непожељног понашања или самоповређивања лица лишених слободе, посебно водећи рачуна о распореду камера (камере би требале бити позициониране у ходницима којима се прилази просторијама за задржавање/ћелијама и не би требале да покривају тзв. мокри чвор).
- Да издвоје буџетска средства потребна за запошљавање додатног кадра – овлашћених службених лица у полицијским управама/станицама, а у складу са утврђеним систематизацијама радних мјеста.
- Да у оквиру стручног усавршавања овлашћених службених лица који поступају према лицима лишеним слободе, организују континуирану, специјализовану и лиценцирану обуку, која ће задовољити највише домаће и међународне стандарде у овој области.

Омбудсмени Босне и Херцеговине упућују следећу препоруку Министарству унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине:

- Да успоставе електронску евиденцију лица лишених слободе.

Омбудсмени Босне и Херцеговине упућују следећу препоруку Министарству унутрашњих послова Републике Српске

- Да постојећу електронску евиденцију лица лишених слободе ускладе са донесеним одредбама Кривичног законика Републике Српске.

Анекс I – Распоред обављених посјета и састанака

ДАТУМ ПОСЈЕТЕ	ПРЕДСТАВНИЦИ ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМЕНА	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА, ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА, ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ САГОВОРНИКА
22.10.2018. године	Дејана Козомара, Горица Илић, Фатима Аганбеговић-Фифић, Мирослав Миловук	Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Полицијска управа Бања Лука, Полицијска станица Центар	Јован Стојичић, командир Полицијске станице
22.10.2018. године	Ламија Сивић Хоџић, Фатима Рачић, Наташа Лазовић	Министарство унутрашњих послова Средњобосанског кантона, Полицијска управа Травник, Полицијска станица Травник	Драган Шкуљ, командир Полицијске станице
22.10.2018. године	Дејана Козомара, Горица Илић, Фатима Аганбеговић-Фифић, Мирослав Миловук	Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Полицијска управа Приједор, Полицијска станица Приједор 1	Горан Лазић, командир Полицијске станице
22.10.2018.године	Ламија Сивић-Хоџић, Фатима Рачић, Наташа Лазовић	Министарство унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона, Полицијска управа 1, Полицијска станица Центар	Мирослав Росић, замјеник командира Полицијске станице
23.10.2018. године	Дејана Козомара, Горица Илић, Фатима Аганбеговић Фифић, Мирослав Миловук	Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Полицијска управа Добој, Полицијска станица Добој 1	Љубиша Ђукановић, командир Полицијске станице

23.10.2018. године	Ламија Сивић Хоџић, Фатима Рачић, Наташа Лазовић	Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево, Друга полицијска управа, Полицијска станица Центар	Мирсад Ђелиловић, начелник Полицијске управе; Мирза Хациабдић, командир Полицијске станице
24.10.2018. године	Дејана Козомара, Горица Илић, Фатима Аганбеговић Фифић, Мирослав Миловук	Полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Полицијска станица Брчко	Сенад Јашаревић, замјеник шефа Полиције; Горан Кокановић, командир Полицијске станице
24.10.2018.године	Ламија Сивић Хоџић, Фатима Рачић, Наташа Лазовић	Министарство унутрашњих послова Хрцеговачко-неретванског кантона, Полицијска управа Мостар, Полицијска станица Мостар Центар	Динко Остојић, замјеник командира Полицијске станице
24.10.2018. године	Дејана Козомара, Горица Илић, Фатима Аганбеговић Фифић, Мирослав Миловук	Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Полицијска управа Бијељина, Полицијска станица Бијељина ¹	Срђан Гајић, командир Полицијске станице
25.10.2018. године	Ламија Сивић Хоџић, Фатима Рачић, Наташа Лазовић	Министарство унутрашњих послова Тузланског кантона, Полицијска управа Тузла, Полицијска станица Центар	Неврес Шиљековић, начелник Сектора униформисане полиције; Емин Јусуфовић, полицијски службеник Сектора за обезбјеђење објеката и личности

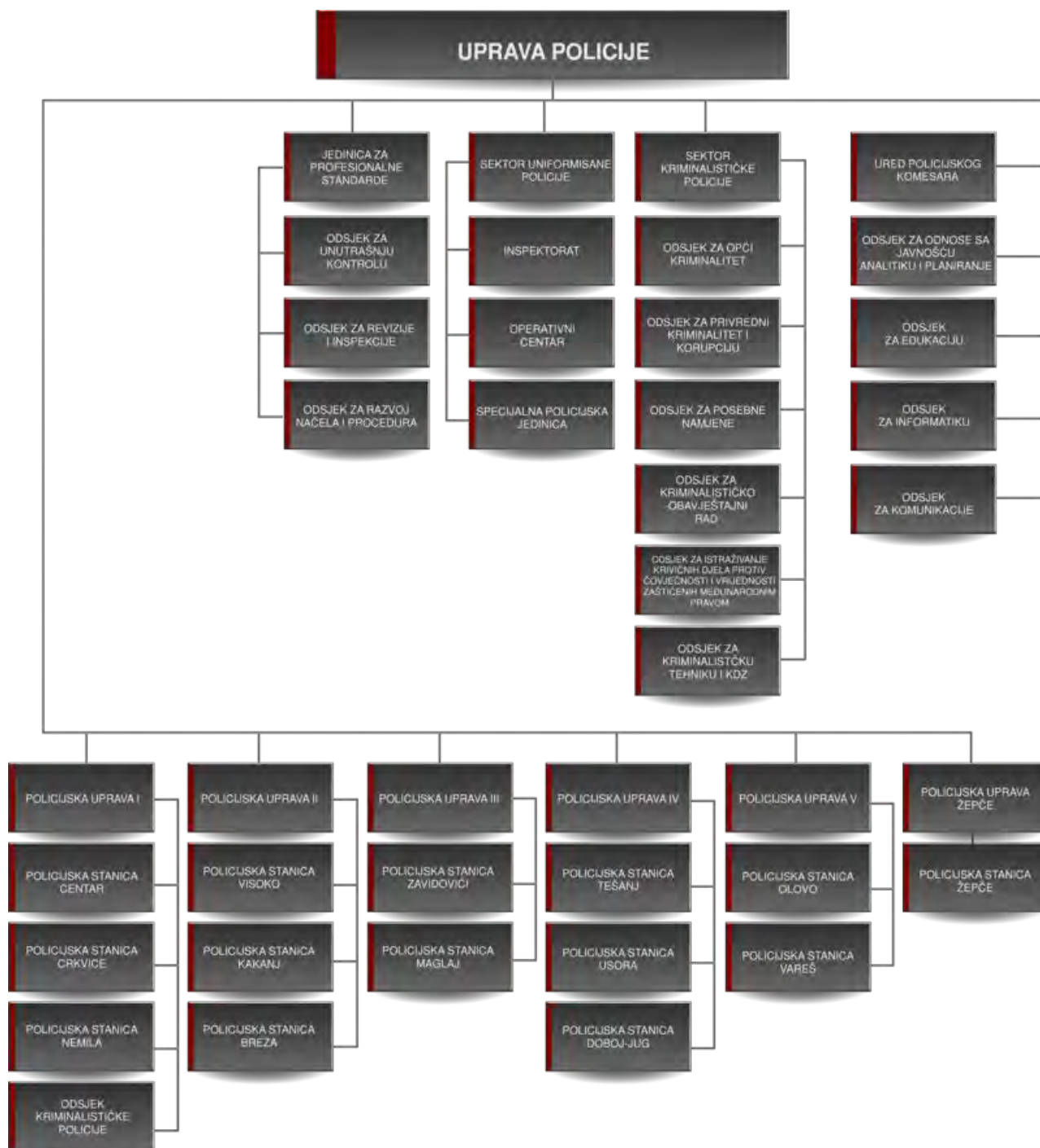
Анекс II – Организациона шема Министарства унутрашњих послова Републике Српске

Анекс III – Организациона шема Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

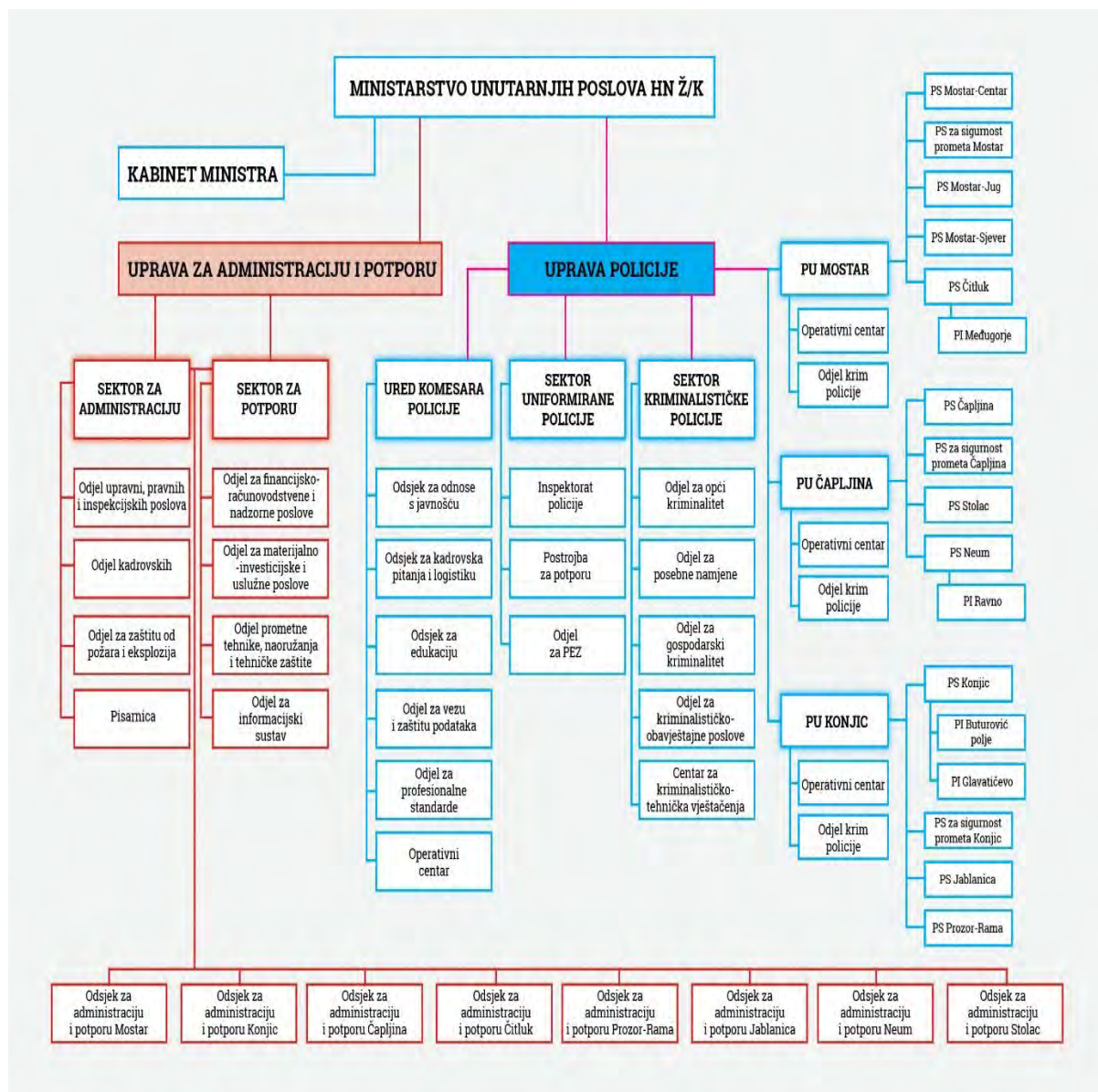

Анекс IV – Организациона шема Управе полиције Зеничко-добојског кантона¹¹²

¹¹²Шема преузета са званичне интернет странице Министарства унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона, <https://mupzdk.gov.ba/index.php/o-nama/organizaciona-sema>

Анекс V – Организациона шема Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона¹¹³

¹¹³ Шема преузета са званичне интернет странице Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона, <http://www.muphnh.ba/bs/stranice/ministarstvo>

Анекс VI – Организациона шема полицијских управа Кантона Сарајево¹¹⁴

ПРВА ПУ	ДРУГА ПУ	ТРЕЋА ПУ	ЧЕТВРТА ПУ	ПЕТА ПУ	ШЕСТА ПУ	СЕДМА ПУ
ПС Стари Град	ПС Центар	ПС Ново Сарајево	ПС Нови Град	ПС Илиџа	ПС Хаџићи	ПС Илијаш
ОКП Стари Град	ОКП Центар	ОКП Ново Сарајево	ПС Добриња	ОКП Илиџа	ПС Трново	ПС Вогошћа
			ПО Рајловац		ОКП Хаџићи и Трново	ПО Средње
			ОКП Нови Град			ОКП Илијаш
						ОКП Вогошћа

Анекс VII – Организациона шема Министарства унутрашњих послова Тузланског кантона¹¹⁵

Анекс VIII – Организациона шема полицијских управа Средњобосанског кантона

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ТРАВНИК	Полицијска Управа Кисељак	ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА БУГОЈНО	ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ЈАЈЦЕ
ПС Травник	Пс Кисељак	ПС Бугојно	ПС Јајце
ПС Нови Травник	ПС Фојница	ПС Горњи Вакуф–Ускопље	ПС Доњи Вакуф
ПС Витез	ПС Бусовача		
	ПС Крашево		

¹¹⁴Шема преузета са званичне интернет странице Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево <https://mup.ks.gov.ba/organizacija/upravapol1>

¹¹⁵Шема преузета са званичне интернет странице Министарства унутрашњих послова Тузланског кантона, <http://mup.tk.ba/organizaciona-struktura/>

